

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ  
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

21.YÜZYILDA TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİNDE  
ULUSLARARASI KÜLTÜR SANAT SERGİLERİNİN ROLÜ VE ÖNEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Reyhan ÇELİK

1900005789

Anasanat Dalı: Sanat Yönetimi

Program: Sanat Yönetimi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK

Temmuz 2024

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ**

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**21.YÜZYILDA TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİNDE  
ULUSLARARASI KÜLTÜR SANAT SERGİLERİNİN ROLÜ VE ÖNEMİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**REYHAN ÇELİK**

**1900005789**

**Anasanat Dalı: Sanat Yönetimi**

**Program: Sanat Yönetimi**

**Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK**

**Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK**

**Doç. Dr. Reyhan ULUDAĞ ERASLAN**

**Doç. Dr. Mehmet Emin KAHRAMAN**

**Temmuz 2024**

## İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
RESİM LİSTESİ.....	v
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Konusu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	2
1.3 Araştırmanın Yöntemi.....	3
2. DİPLOMASİ KAVRAMI VE KAMU DİPLOMASİSİ.....	4
2.1 Yumuşak Güç “Soft Power” Kavramı.....	5
2.2 Türkiye’de Kamu Diplomasisi Faaliyetleri.....	6
2.3 Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültür ve Sanat Diplomasisi.....	7
3. 21.YÜZYILDA TÜRKİYE’NİN KÜLTÜREL DİPLOMASİSİNİN ANA AKTÖRLERİ VE FAALİYETLERİ.....	10
3.1 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Uluslararası Sergiler.....	11
3.2 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurt Dışı Sergileri (2002-2024).....	14
3.3 Yunus Emre Vakfı- Yunus Emre Enstitüsü Covidoskop Projesi.....	38
3.4 İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSŞV) -Venedik Bienali.....	41
3.5.1 Olgunlaşma Enstitülerinin Kuruluşu ve Misyonu.....	45
3.5.2 İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Tarihçe ve Faaliyetler.....	50

3.5.3	Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsünün Kültürel Miras Alanındaki Çalışmaları.....	53
4.	VAKA İNCELEMESİ: TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN KURULUŞUNUN 100.YILINDA MEB OLGUNLAŞMA ENSTİTÜLERİ TARAFINDAN YURT DIŞINDA DÜZENLENEN SERGİLER.....	59
4.1	“Türkiye Dokuma Atlası” Sergisi- ABD- New York Türkevi Sergisi .	59
4.2	Türkiye Dokuma Atlası Sergi ve Defilesi, Türkmenistan Türkiye Kültür Günleri -Aşkabat.....	67
4.3	Türkiye’den Macaristan’a Motiflerin Dili Sergisi -Budapeşte.....	76
5.	SONUÇ.....	86
6.	KAYNAKLAR.....	88

## **KISALTMALAR**

HBOGM : Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

İKSV : İstanbul Kültür Sanat Vakfı

İTHİB : İstanbul Tekstil Hammaddeleri ve İhracatçılar Birliği

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

STK : Sivil Toplum Kuruluşları

TİKA : Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı

TMV : Türkiye Maarif Vakfı

YEE : Yunus Emre Enstitüsü

YTB : Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı

## **TABLO LİSTESİ**

Tablo 1. 1 . T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Resmi Sitesi Verilerine Göre Yurt Dışı Sergilerinin Düzenlendiği Ükelere Göre Sayıları (2002-2024)..... 37

Tablo 1. 2 . İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü faaliyet alanları, Enstitü Arşivi..... 53



## RESİM LİSTESİ

Resim 1. “Türkler -Bin Yıllık Yolculuk (600-1600)" Sergisi .....	16
Resim 2. “Türkler - Bin Yıllık Yolculuk (600-1600)" Sergisi afiş.....	17
Resim 3.Sergilenen Eserlerden; Gül Koklayan Fatih Portresi / Topkapı Sarayı Müzesi .....	17
Resim 4.Sergilenen Eserlerden; Mehmet Siyah Kalem / Topkapı Sarayı Müzesi	17
Resim 5.Nüzhetü'l-Müştak fi İhtirâki'l-Âfâk / Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi .....	18
Resim 6. EXPO 2005 Dünya Sergisi Türk Pavyonu .....	19
Resim 7. Sergilenen Eserlerden Keşkül / Türk ve İslam Eserleri Müzesi.....	19
Resim 8. Sergilenen Eserlerden Tavuskuşu (Alem) / Konya Müzesi.....	20
Resim 9. Sergiden görünüm .....	20
Resim 10.Sergiden görünüm .....	21
Resim 11. Sergiden görünüm .....	22
Resim 12. Sergiden görünüm .....	23
Resim 13. “Babil’in Ötesi: M.Ö. İkinci Bin Yılda Sanat, Ticaret ve Diplomasi" Sergisi .....	25
Resim 14. “Babil’in Ötesi: M.Ö. İkinci Bin Yılda Sanat, Ticaret ve Diplomasi" Sergisinden görünüm .....	25
Resim 15.”Hitit” Sergisinden görünüm.....	26
Resim 16. “Hitit” Sergisinden görünüm.....	26
Resim 17. “Kaftanlar” Sergisi afiş.....	27
Resim 18. “Kaftanlar” Sergisinden görünüm .....	27
Resim 19. Troya, Homeros ve Türkiye” Sergisinden görünüm .....	29
Resim 20. "Awwal Bait" Sergisinden görünüm .....	32
Resim 21. “Awwal Bait" Sergisinden görünüm .....	33
Resim 22. "Awwal Bait" Sergisinden görünüm .....	33
Resim 23. Sergiden görünüm. ....	34
Resim 24. Sergiden görünüm. ....	34
Resim 25. Vehbi Koç Vakfı, Sadberk Hanım Müzesinden sergilenen eser .....	35
Resim 26. Sergiden görünüm .....	35
Resim 27. Sergiden görünüm .....	36
Resim 28. Yunus Emre Enstitüsü Covidoskop Projesi web sayfası .....	39

Resim 29. Covidoskop Koleksiyonu, David Rizk, “Corona-Ghost” eseri.....	40
Resim 30. “Pandemi Döneminde Sanat ve Covidoscope Projesi” konulu söyleşinin afişi. ....	40
Resim 31. Covidoskop Projesi Koleksiyonu, Evgeni Tcherkasski/Almanya .....	41
Resim 32. 50.Venedik Bienali Türkiye Pavyonu In Limbo Sergisi afişi .....	42
Resim 33. 50.Venedik Bienali Türkiye Pavyonu yerleşim planı.....	43
Resim 34. Venedik Bienali 58. Uluslararası Sanat Sergisi'nde Türkiye Pavyonu, İnci Eviner “Biz Başka Yerde” Projesi.....	43
Resim 35. 15. Uluslararası Mimarlık Sergisi Türkiye Pavyonu’ “Darzanà: İki Tersane Bir Vasıta” Projesi .....	44
Resim 36. 34.Venedik Bienali 17. Uluslararası Mimarlık Sergisi’nde Türkiye Pavyonu, Architecture as Measure / Ölçü Olarak Mimarlık Projesi. ....	45
Resim 37. Fransız Sinema sanatçısı Sophia Loren Ankara Olgunlaşma Enstitüsünde .....	47
Resim 38. Tarsus Gemisinin Amerika seyahati ile ilgili Panorama dergisindeki yazı .....	49
Resim 39. Türkiye Dokuma Atlası Projesinin Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’ndeki lansman sergisi .....	55
Resim 40. Türkiye Dokuma Atlası Projesi Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’ndeki lansman sergisi .....	56
Resim 41. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi sergisinden görünüm .	60
Resim 42. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi Sergisi Kataloğu, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi.....	65
Resim 43. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi Sergisi Kataloğu, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi.....	65
Resim 44. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi Sergi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi .....	66
Resim 45. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi Sergi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi .....	66
Resim 46. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi Sergi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi.....	67
Resim 47. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi Sergi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi .....	67

Resim 48. Türkiye Dokuma Atlası projesi, Türkmenistan Aşkabat Sergi ve Defilesi İngilizce Afişi, Enstitü Arşivi .....	68
Resim 49. Türkiye Dokuma Atlası projesi, Türkmenistan Aşkabat Sergi ve Defilesi Türkçe ve Türkmençe Afişi, Enstitü Arşivi.....	69
Resim 50. Türkmenistan Türkiye Dokuma Atlası Defilesi sahnesi .....	70
Resim 51. Dokumanın Kalbi” adlı enstelasyon, Enstitü Arşivi .....	71
Resim 52. Dokumanın Kalbi” adlı enstelasyon, Enstitü Arşivi .....	71
Resim 53. Türkiye Dokuma Atlası Türkmenistan Sergisi Kataloğu, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi.....	72
Resim 54. Türkiye Dokuma Atlası Türkmenistan Sergisi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi .....	73
Resim 55. Türkiye Dokuma Atlası Türkmenistan Sergisi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi .....	73
Resim 56. Geçmişten Geleceğe; Anadolu Dokumaları ile Çağdaş Tasarımlar" koleksiyonu defilesinden görüntü, Enstitü Arşivi .....	74
Resim 57. Geçmişten Geleceğe; Anadolu Dokumaları ile Çağdaş Tasarımlar" koleksiyonu defilesinden görüntü, Enstitü Arşivi .....	75
Resim 58. Geçmişten Geleceğe; Anadolu Dokumaları ile Çağdaş Tasarımlar" koleksiyonu defilesinden görüntü, Enstitü Arşivi .....	75
Resim 59. Türk -Macar Dostluk Yılına Özel Olarak Hazırlanan Logo.....	77
Resim 60. Emine Geçtan, Kalemîsi Klasik Desenler Uygulama, Emine Geçtan Arşivi .....	81
Resim 61. Emine Geçtan “Gül” adlı eser, Emine Geçtan Arşivi.....	81
Resim 62. Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Motiflerin Dili Koleksiyonundan Anadolu çorapları kullanılarak hazırlanan “Tılsımlı Yıldız” adlı çalışma, Enstitü Arşivi .....	82
Resim 63. Enstitünün Çini ve Seramik Atölyesinde Anadolu motiflerinin seramik üzerinde uygulaması, Enstitü Arşivi.....	83
Resim 64. Macaristan Kültürel Miras Derneği'nin sergi afişi, Enstitü Arşivi	84
Resim 65. Ayla Atış Bayraktara ait eserlerden görünüm, Enstitü Arşivi	85

Üniversite: İstanbul Kültür Üniversitesi  
Enstitü: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü  
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet ÜSTÜNİPEK  
Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans, Temmuz 2024

## ÖZET

“21.Yüzyılda Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Uluslararası Kültür Sanat Sergilerinin Rolü ve Önemi” başlıklı tez çalışması, bir ülkenin sahip olduğu tarihî ve kültürel değerlerini dünyaya etkili bir şekilde sunma fırsatı sağlayan “kültürel diplomasinin” ülkemize olan katkısını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmanın kapsamı, 2000-2024 yılları arasındaki T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yurt dışında düzenlenen sergiler, Yunus Emre Enstitüsü'nün uluslararası sanat projelerinden Covidoskop projesi, İKSV (İstanbul Kültür Sanat Vakfı) tarafından düzenlenen Venedik Bienali Türkiye Pavyonu başta olmak üzere çeşitli etkinlikler ile sınırlandırılmıştır. Tez çalışması, buna ek olarak, MEB İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsünün “Cumhuriyetin Kuruluşunun 100. Yılı” kutlamaları vesilesiyle ABD, Türkmenistan ve Macaristan'da düzenlediği “Türkiye Doküma Atlası” ve “Türkiye'den Macaristan'a Motiflerin Dili” sergi ve defilelerini vaka çalışması olarak ele almış olup tüm bu çalışmaların ülkemizin kültürel diplomasisine olan etkilerini tartışmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Kamu diplomasisi, kültürel diplomasi, yurt dışı sergiler, Yunus Emre Enstitüsü, çağdaş sanat, İKSV.

University: Istanbul Kltr University  
Institute: Institute of Graduate Studies  
Supervisor: Prof. Dr. Mehmet STNPEK  
Degree Awarded and Date: MA, July 2024

## ABSTRACT

This thesis, "The Role and Importance of International Culture and Art Exhibitions in Turkey's Public Diplomacy in the 21st Century", aims to examine the contribution of "cultural diplomacy", which enables a country to effectively present its historical and cultural values to the world, to our country. The scope of this research is limited to the exhibitions organised abroad by the Turkish Ministry of Culture and Tourism between 2000 and 2024, the Covidoskop project, one of the international art projects of the Yunus Emre Institute, and the Venice Biennale Turkey Pavilion organised by İKSV (Istanbul Foundation for Culture and Arts). In addition to this, the thesis also deals with the "Fabric Atlas of Türkiye" and "The Language of Motifs from Turkey to Hungary" exhibitions and fashion shows organised by the MEB Istanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Institute in the USA, Turkmenistan and Hungary on the occasion of the "100th Anniversary of the Founding of the Republic" celebrations as case studies and discusses the effects of all these activities on the cultural diplomacy of our country.

**Key Words:** Public diplomacy, cultural diplomacy, exhibitions abroad, Yunus Emre Institute, contemporary art, İKSV.

## 1.GİRİŞ

Küreselleşmenin her alanda hâkim olduğu 21.yüzyılda, dünya genelinde uluslararası ilişkiler, 20.yüzyıldan farklı olarak devletlerin siyasi ve ekonomik ilişkileri yanında halklar arasındaki iletişim ve etkileşime dayalı olarak gelişmektedir. Dünyanın gittikçe küçülerek küreselleştiği dijital çağda, kültürler arası etkileşim, tarihte hiç olmadığı kadar yoğunlaşmıştır. Geleneksel diplomasi anlayışından bağımsız olarak halkların sahip oldukları değerler üzerinden karşılıklı olarak ilişkiye geçmesini ve kamuoyu oluşturmasını ifade eden kamu diplomasisinin Joseph Nye (2005) tarafından “Soft power” “yumuşak güç” olarak adlandırılan güçlü dinamiği, ülkeler arası ilişkilerde etkili olmaktadır. Kamu diplomasisinin bir dalı olan ve çalışma kapsamında ele alınan kültürel diplomasi, kültürel ve sosyal ilişkiler aracılığıyla ülkeler arasında olumlu ilişkiler geliştirmeye yönelik düzenlenen faaliyetlerin bütünüdür. 20. yüzyılın sert güce dayalı anlayışından uzak, kamu diplomasisini “yumuşak güç” olarak kullanmak isteyen ülkeler, 21.yüzyılda, askeri gücün ötesinde kamu diplomasisi aracılığıyla dünyada öne çıkarak diğer ülkelerle olumlu ilişkiler geliştirme sonucunda “yumuşak güç” elde etme hedefindedir. Bu hedef doğrultusunda kültür, sanat, spor, bilim, gastronomi vb. alanlarında yeni stratejileri kamu ve sivil toplum kuruluşları ortaklığında uygulamaya koymaktadırlar.

### 1.1 Araştırmanın Konusu

Tarih boyunca uygarlıklara beşiklik yapan Anadolu; binlerce yıllık kültür mirasıyla kültürel diplomasi alanında dünyada öne çıkabileceği büyük bir potansiyele sahiptir. 21.yüzyılda kültürel diplomasi potansiyelini uluslararası arenada aktif olarak sergileme odaklı bir strateji geliştiren Türkiye'nin kamu diplomasisi kapsamındaki uluslararası kültür sanat sergileri, çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Türkiye'de 2000-2024 yılları arasındaki kültürel diplomasi faaliyetlerini yürüten kamu ve özel sektör kurumlarından; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yunus Emre Enstitüsü ve İKSV' nin yurt dışı faaliyetlerinin genel çerçevesi ve faaliyetlerden seçilen örnekler, çalışma kapsamında ele alınarak

incelenmiştir. Ülkemizin kültürel diplomasi faaliyetlerinin önemli bir aktörü olan ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yunus Emre Vakfı bünyesinde faaliyet gösteren Yunus Emre Enstitüsü'nün kuruluşu ve yurt dışı faaliyetleri ana hatlarıyla belirtilerek Covit-19 salgını döneminde dünyanın farklı ülkelerinden sanatçıların katılımıyla hayata geçirdiği uluslararası çağdaş sanat projesi “Covidoskop” tanıtılmıştır. Özel sektörün kamu diplomasına katkısının başarılı bir örneği olarak Türk çağdaş sanatının dünyaya açılmasını sağlayan İKSV tarafından düzenlenen Venedik Bienali'nin tarihsel gelişimi ve Türkiye Pavyonu sergilerinden seçilen örnekler, kültürel diplomasiye katkıları yönünden değerlendirilmiştir.

Tez çalışmasında ayrıca; T.C. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilki 1945 yılında İstanbul'da kurulan Olgunlaşma Enstitülerinin tarihsel süreçte kültürel mirasımızı tanıtmak amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetlerden seçilen örneklere yer verilmiştir. Bu bölümde vaka incelemesi olarak Olgunlaşma Enstitülerinin güncel faaliyetleri kapsamında Cumhuriyetin kuruluşunun 100. Yıl dönümü kutlamaları dolayısıyla 2023 yılında ABD-New York, Türkmenistan -Aşkabat ve Macaristan-Budapeşte'de düzenlenen yurt dışı kültürel tanıtım faaliyetlerinin kapsamı ve bu faaliyetlerin ülkemizin kültürel diplomasisine katkıları ele alınmıştır.

## **1.2 Araştırmanın Amacı**

Kültürel diplomasi alanında kamu ve özel sektörde ülkemizin önde gelen kültür kurumlarının faaliyetlerini merkeze alan araştırmada; 2000-2024 yılları arasında Türkiye'nin kültürel diplomasisinde etkili olan kamu ve sivil kurumları ve faaliyetlerinin genel bir panoramasının oluşturulması hedeflenmiştir. Yunus Emre Enstitüsü, İKSV gibi ülkemizin uluslararası kültürel diplomasisinde etkin kamu ve özel kurumlarının yirmi dört yıllık süreçteki faaliyetlerinden seçilen örnekler bağlamında Türkiye'nin kültürel diplomasisine katkılarının belirlenmesi ve gelecekte oluşturacağı kültürel diplomasi çalışmalarına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Ülkemizin kültürel mirasının korunarak geleceğe taşınması misyonuyla Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde 1945 yılında İstanbul'da kurulan (Gürçayır, 2013) ve günümüzde sayıları 30 şehirde 31 enstitüye ulaşan Olgunlaşma Enstitülerinin ülkemizin kültürel alanda temsilindeki yeri ve uluslararası tanıtıma örnek teşkil edecek faaliyetlerinin tanıtılması; örnek vaka incelemesi bölümünde Cumhuriyetin Kuruluşunun 100.Yılı kutlamaları münasebetiyle 2023 yılında yurt

dışında düzenlenen sergilerin kapsamı, içeriği ve kültürel diplomasiye katkılarının belirlenmesi ve kurumların bu alandaki potansiyellerinin geliştirilmesi araştırmanın amaçları içinde yer almaktadır.

### **1.3 Araştırmanın Yöntemi**

Tez çalışmasında, 2000’li yıllardan itibaren yurt dışında düzenlenen kültür sanat faaliyetlerinin incelenmesinde nitel bir yaklaşım kullanılmıştır. Literatür taraması için, konuyla ilgili kaynak kitaplar, üniversitelerin lisansüstü ve doktora tezleri, makale çalışmaları, süreli yayınlar, kurumsal raporlar ve kataloglar incelenerek konuyla ilgili çıkarımlardan yararlanılmıştır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2000’li yıllardan itibaren Türkiye’nin tanıtımına yönelik yurt dışında düzenlenen kültürel miras odaklı sergilerin kapsamı, Bakanlığın kamuya sunduğu resmi veriler aracılığıyla incelenerek sergilerin kültürel diplomasiye katkıları değerlendirilmiştir. Kamu diplomasisi ile ilgili kuruluşların raporları ve İKSV tarafından hazırlanan raporlar tezin araştırma aşamasında incelenerek sonuçlar değerlendirilmiştir. Ayrıca Venedik Bienali Türkiye Pavyonu’nun ilk yılında küratörlüğünü yapan Beral MADRA ile yüz yüze görüşme yapılarak arşivinde yer alan veriler konu kapsamında incelenmiştir. Araştırmanın örnek vaka incelemesi bölümünde Cumhuriyetin Kuruluşunun 100.Yılı kutlamaları münasebetiyle 2023 yılında yurt dışında düzenlenen sergilerin kapsamı, içeriği ve kültürel diplomasiye katkılarının belirlenmesinde sergilerle ilgili yerinde inceleme, uygulama ve gözlemlene yöntemi kullanılmıştır.

## 2 DİPLOMASİ KAVRAMI VE KAMU DİPLOMASİSİ

Antik çağlardan günümüze uzanan diplomasi; uluslararası çatışmazlık hâlinin sürdürülmesi ve devletlerin güvenlikleri ile ulusal çıkarlarının barışçıl yöntemler ile teminat altına alınması amacıyla kullanılan en önemli iletişim aracı olmuştur. Temelleri Antik Yunan ve Roma'ya kadar uzanan diplomasi, bu yönüyle tarih boyunca devletler arasındaki resmi ilişkileri şekillendiren başlıca unsur olmuştur. Bugünkü anlamıyla ilk diplomatik yapının MS 476 yılında Bizans İmparatorluğu bünyesinde kurulduğu düşünülmektedir. Devletler arasındaki diplomatik ilişkilere ait çeşitli tarihî belgeler, anlaşmalar, elçiliklere ait kayıtlar günümüze kadar gelebilmiştir. Uluslararası yürütülen barışa yönelik siyaset aracı olarak tanımlanabilen diplomasi kavramı, eski Yunan ve Roma dönemlerinde yabancı topluluklara ait belgelerin düzen ve tasnifi anlamında da kullanılmıştır (Barut, 2016:26-28). “Diplomasi, eski diplomasi ve yeni diplomasi dönemi olarak iki başlıkta ele alınabilmektedir. Antik dönemlerdeki medeniyetler arasındaki siyasi ilişkiler, eski diplomasi olarak nitelendirilirken; 17-18. yüzyılda ortaya çıkan anlayış, yeni diplomasi olarak nitelendirilebilir (Abdurahmanlı, Bağış 142).

“Geleneksel diplomasi temelleri, 1648 tarihli Vestfalya Anlaşması'nın ruhuna sadık kalınarak 9 Haziran 1815 tarihinde Viyana Kongresi esnasında üzerinde uzlaşma sağlanan (Diplomatik Unsurların Önceliklerine İlişkin Düzenleme) çerçevesinde atılmıştır” (Barut 28). “18.yüzyıla gelindiğinde diplomasi kavramı, uluslararası ilişkiler disiplini bağlamında değerlendirilmiştir” (Yanardağoğlu 117). Diplomasi, tarihin her döneminde ülkeler arasındaki sorunların çözümünde ve ulusal çıkarların korunmasında birincil kullanılan dil olsa da zamanla ulus devletler, geleneksel diplomasi yöntemlerinin yanında alternatif diplomasi yöntemleri geliştirmiştir. Alternatif yöntemlerin gelişmesinde 21.yüzyılda yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeler etkili olmuştur denebilir. Küreselleşen dünyada halkların ve kültürlerin dünyasının etkileşiminin kolaylaşmasıyla 20. yüzyılın iki kutuplu soğuk savaş ideoloji odaklı anlayışı, 21. yüzyılda değişerek yerini, halkların iletişimine dayalı bir anlayışa bırakmıştır (Özkan 4). Özkan'a göre; küreselleşme ile değişim ve dönüşüm yaşandığı, demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerin belirleyici olduğu 21.yüzyılda kamuoyunun etkisi de toplum ve devlet üzerinde artmıştır. Ayrıca gelişen teknoloji, bilgiye ulaşmanın kolaylaşması gibi etkenlerle

kamuoyunun sürece her anlamda katılımı artmıştır. Halklar arasındaki her türlü kültürel etkileşim artık daha fazla önem taşımaktadır. 21.yüzyılda geleneksel diplomasi anlayışının ötesinde “kamu diplomasisi” adı verilen alternatif diplomasinin etkisi uluslararası alanda ağırlık kazanarak stratejik unsurlardan biri olmuştur. Kamu diplomasisi; ülkelerin sahip oldukları sosyal ve kültürel “yumuşak güç” unsurlarını başka ülkelere/toplumlara çeşitli yöntemlerle aktararak olumlu ilişkiler kurmayı hedefler (Özkan, 2015). “Kamu diplomasisi” kavramının 1960’lı yıllardan itibaren kullanılmasına karşılık kavramın geçmişi 19. yüzyılın ortalarına kadar dayanmaktadır, 1990’lı yıllara gelindiğinde kavramın geliştirildiği ve uluslararası ilişkilerde etkin bir konuma geldiği görülmektedir (Varoğlu 1). Kamu diplomasisi, devletlerin uluslararası arenada karşılaştıkları olumsuz anlayışları, çeşitli yöntemlerle değiştirerek olumlu algılara dönüştürme faaliyetleridir. (Karabulut 337).

### **2.1 Yumuşak Güç “Soft Power” Kavramı**

Kamu diplomasisi “güç” kavramıyla doğrudan ilişkilidir (Snow, Karahan, 3). “Yumuşak güç” “soft power” kavramını literatüre kazandıran ve kamu diplomasisini “yumuşak güç” olarak açıklayan Joseph Nye’ye göre uluslararası sistemde ülkelerin öz potansiyelleri ile diğer ülkelerin algı ve davranışlarını etkileme yeteneği “güç” olgusuyla açıklanmaktadır (Nye 2). Nye’ye göre; kamu diplomasisi aracılığıyla ülkeler, var olan potansiyelleri ile diğer ülkeler üzerinde bir çekim yaratarak uluslararası arenada hedeflerini gerçekleştirebilmektedir.

İki kutuplu dünyada geçerli olan sert güç kavramı karşısında, soğuk savaş sonrası oluşan ve daha açık ilişkilere dayanan yeni uluslararası sistemde yerini ülkelerin sahip olduğu “yumuşak güç” anlayışı öne çıkmıştır (Özkan 12). Küresel çağda iletişim araçları, toplumları etkileyen, yönlendiren ve kanaat oluşturan önemli bir unsurdur. Küresel medyaya yön veren dünyadaki büyük medya kuruluşlarının yayınları, dünya kamuoyunu etkileme gücüne sahiptir dolayısıyla halklar üzerinde olumlu ve olumsuz algı yaratma potansiyeli taşımaktadır. Ülkelerin ödüllü bilim insanları, dünyaca tanınan sanatçı, edebiyatçı ve sporcuları da yumuşak güç avantajlarıdır. Ülkelerin bilimsel alanda yapmış olduğu yenilikler, yeni buluşlar, spor ve sanat alanındaki başarıları etkili iletişim yöntemleri ile

yumuşak güç olarak ülkenin kamu diplomasisine katkı sağlayabilir. (Sancar, Özkan 95).

Ülkelerin tabii ve doğal güzellikleri, endemik bitki ve hayvanları da yumuşak güç unsuru olarak kullanılabilir. “Çin Halk Cumhuriyeti yıllardır uyguladığı “Panda diplomasisi” bu duruma özel bir örnek teşkil etmektedir. Yaşam alanı Çin olan pandalar, çeşitli kurallar dâhilinde yumuşak güç unsuru olarak ülkelere hediye edilmekte ve böylelikle Çin’in dünyadaki imajına olumlu katkı sağlanmaya çalışılmaktadır” (Barut 28 ). Barut’a göre; “Panda diplomasisi” veya “Yurттаş diplomasisi” olarak nitelenen bu kamu diplomasi çalışmaları; sanat diplomasisi, spor diplomasisi, gastrodiplomasi, dijital diplomasi vb farklı başlıklarda ele alınabilir (Barut 31). Türkiye, kamu diplomasi faaliyetlerini, yukarıda belirtilen farklı başlıklar altında ve farklı mecralarda çeşitlendirerek sürdürmektedir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tanıtım faaliyetlerinde Göbeklitepe ve Karahantepe civarındaki Taş Tepeleri, “Tarihin sıfır noktası” olarak dünyaya tanıtmakta (Özdöl, Kutlu 306)) ve bu sayede dünyanın her yerinden insanların ilgisini çekerek Anadolu’nun zengin kültürel mirasını “yumuşak güç” olarak kullanmaktadır. Türkiye’nin son yıllarda dizi ve sinema alanında dünyadaki etkin ve başarılı konumuna paralel, Türk dizilerinin tüm dünyaya pazarlanması sonucunda oluşan geniş izleyici kitlesi, Türkçenin yaygınlaşması yanı sıra Türk kültürünün ve tarihinin tanınmasını sağlamış ve Türk dizileri de önemli bir “yumuşak güç” unsuru hâline gelmiştir (Yazar 530).

## **2.2 Türkiye’de Kamu Diplomasisi Faaliyetleri**

Klasik diplomasi yanında ülkeler arasında alternatif ilişkileri öne çıkaran kamu diplomasisi, Türkiye’de 2000 yılından itibaren etkili olmaya başlamıştır. 2002 yılından itibaren, hükümet tarafından Türkiye’nin kamu diplomasisi alanında faaliyet yürüterek Türkiye’nin dış politikasında etkin rol oynayacak çeşitli vakıf ve kuruluşlar hayata geçirilmiştir (Eren, 2017: 41). 2010 yılında diplomasi faaliyetlerinin planlı olarak yürütülmesi amacıyla Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü oluşturulmuştur (Ekşi, 2014: 184). Dünyanın bütün kıtalarındaki çok sayıda ülke temsilcilikleri aracılığıyla Türk dilini ve kültürünü dünyaya tanıtmayı amaçlayan Yunus Emre Vakfı bünyesinde faaliyet gösteren YEE (Yunus Emre Enstitüsü), Yurt dışında yaşayan Türklere yönelik sosyal ve kültürel

faaliyetler yürüten YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı) ve eğitim alanında dünyada Türkiye’yi temsil eden Maarif Vakfı gibi Türkiye’nin kültürel diplomasisi faaliyetlerini yürüten kurumlar, bu süreçte kurulmuş olan yeni kuruluşlar, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve T.C. Dışişleri Bakanlığı ile koordineli bir şekilde faaliyet göstermektedirler (Özkan, 2015).

Türkiye’de kamu kurumlarının yanı sıra sivil toplum örgütlerinin kamu diplomasisi alanında etkin rol oynaması anlayışı oldukça yenidir. Demokratikleşmenin göstergesi olan sivil toplum örgütlenmeleri, ülkemizde zayıf olduğu için bu alandaki gelişmeler de yavaştır. Türkiye Sanayici ve İş adamları Derneği (TÜSİAD), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) ve Kızılay gibi sivil toplum yapılanmaları, Türkiye’nin kamu diplomasisinde etkin ve önemli fonksiyonlar üstlenmektedir (Özkan, 2015).

### **2.3 Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Kültür ve Sanat Diplomasisi**

Tarih boyunca kurulmuş olan dünyadaki büyük medeniyet daireleri ve bu dairelerde yer alan milletler arasında sosyal, dinî, kültürel ve sanatsal yönden etkileşimler yaşanmıştır. Antik dönemden itibaren ülkeler arasındaki ticari ilişkiler, kültürel etkileşimin de kaynağı olmuştur. Ticari ilişkiler yoluyla ekonomik değere sahip ürünler ve mallar yanında; milletlerin kültürel unsurları da etkileşime geçmiştir. Tarihte ekonomik yönüyle büyük öneme sahip olan ve Asya’dan Avrupa’ya uzanan tarihî “İpek Yolu”, değerli bir meta olan ipeği Çin’den dünyaya yayılması yanında kültürel etkileşimin de bir sembolü olmuştur (Tezcan, 2014).

Yüzyıllar boyunca Avrupa’da merak uyandıran Osmanlı kültürü, Avrupalı yöneticilerin ve soyluların görevlendirdiği elçiler, ressamlar ve seyyahlar aracılığıyla tanınmaya çalışılmıştır. Birçok seyyah ve ressam, hazırladıkları gravürler, kıyafet albümleri yanı sıra günlük hayata dair gözlemlerinden oluşan metinlerle Türk kültürünün Avrupa’da tanınmasını sağlamıştır (Soydaş, 2018). “Türkseverlik” ya da “Türk hayranlığı” olarak bilinen ve 16.yüzyılda Fransa’da doğan Turquerie akımı da milletler arasındaki kültürel etkileşime örnek gösterilebilir. Haydn Williams’a göre Turquerie; Avrupa’nın Osmanlı Türk dünyasına çeşitli sanat biçimlerine bürünen bakışydı. Aslında Turquerie,

varsayılan konunun betimlenmesinden ziyade onu tasarlayan kültürel ortamın bir yansımasıdır (Williams, 2015). Turquerie kavramına genel bir çerçeve çizmek istenirse; bunun aslında Avrupa'dan doğuya uzanan bir hayal alemi olduğu söylenebilir. Her ne kadar seyyahların anlatımlarıyla Doğu tanıtılmaya çalışılsa da çoğunun gezip görme imkânı sınırlı olduğundan esasen hayal güçlerini kullanarak bir "Doğu dünyası" oluşturdukları ve bu dünyanın içerisine girdikleri söylenebilir. Turquerie akımı ile soylular arasında mimariden dekorasyona, giyim kuşamdan bahçe düzenlemesine kadar Osmanlı esintileri moda olmuştur. "19.yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde de Batılılaşma anlayışının hâkim olmasıyla Avrupa kültürü Saray ve üst tabakadan başlayarak etkili olmaya başlamıştır" (Atasoy, 2018).

Osmanlı kültürü de tarihsel süreçte Avrupa'daki sanatsal ve kültürel akımlardan etkilenmiştir. İtalya'da ortaya çıkan ve sonrasında diğer Avrupa ülkelerinde de etkili olan Barok üslubu ve bu akımdan doğarak Fransa'da gelişen ve daha sonra Avrupa'ya yayılan Rokoko üslubu, Osmanlı sanatında etkili olmuştur. Avrupa'ya ilk giden Türk elçisinin, Paris'te Fransız Rokokosunu beğenmesi ve desenlerin gravürlerini içeren bir koleksiyonu satın alarak İstanbul'a getirmesinin de etkisiyle Osmanlı sanatında Rokoko akımı etkili olmuştur (Kuban, 2015).

Tarihsel süreçte çok sayıda örneği görülen ve karşılıklı olarak yaşanan bu kültürel etkileşimler, kavram olarak ortaya çıkmamış olsa da kültür ve sanat diplomasinin tarihsel öncülleri olarak kabul edilebilir. Milletler arasındaki kültürel etkileşim, günümüzde küreselleşme ile beraber dünyada çok daha etkin bir konumdadır. 21.yüzyılda kültür ve sanatın birleştirici dili, ülkeler arasındaki iletişimde önemli bir yere sahiptir. Dijital çağda iletişim imkânlarının gelişmesiyle kültür ve sanat yoluyla halkların etkileşimi geçmişte hiç olmadığı kadar yaygınlaşmıştır. Günümüzde dünyanın büyük müzeleri koleksiyonlarını sanal turlarla ziyaretçilere açmaktadır. Uluslararası sanal sergiler, platformlar özellikle küresel pandemi döneminde ivme kazanmıştır denilebilir. Ulusal ve uluslararası düzeyde kültürel ve sanatsal etkileşimlere ortam hazırlamak, bienal, festival, fuar vb. organizasyonlar yapmak ülkeler, açısından önemli bir prestij kaynağı sayılabilmektedir.

Ülkelerin kültür ve sanata yatırımları, dünyada görünürlüğüne ve saygınlığına katkı sağlamaktadır. Kültür ve sanat yatırımları, geleceğe yönelik soyut değer taşıyan yatırımlardır. Barut'a göre; kültürel diplomasi kısa vadede ekonomik kazanımlar elde etmek için yapılmaz. Hatta çocuklukla ilk başta yapılan yatırımların hiçbir karşılığı olmaz. Öncelikli arzu; sahip olunan kültürel birikimi diğerleriyle paylaşarak ruh zenginliğini göstermektir" (Barut 26). Ulusların kültürüne ait maddi ve manevi birçok unsurun uluslararası diplomaside etkin kullanılmasından dolayı kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin en önemli dallarından birini teşkil etmektedir. Kültürel diplomasi, iki ülke halkının kültürel etkileşim sayesinde yakınlaşmasını sağlamaktadır (Yağmurlu 1184).

Kültürel diplomasi, doğrudan birey ve toplumla ilgilidir. Kültürün üreticisi ve taşıyıcısı olması yanında kültürü yaşatan insan olduğu gerçeğinden hareketle kültürel diplomasi, insandan insana şekillenen bir olgudur. İnsanlara eğitim, sağlık ve kültür alanlarında kaliteli bir yaşam sunan devlet, vatandaşların aidiyet duygusunu ve temsilini geliştirme yönünden kültürel diplomaside öncü bir role sahiptir (Purtaş 5). Kültürel diplomasi, devletlerin uluslararası alanda sahip oldukları etki potansiyelini genişleterek ulusal menfaatlerini güçlendirmelerini sağlar. Devletler arasındaki sorunların barışçı yollarla ve olumlu bir imaj oluşturarak çözülmesi anlayışı kültürel diplomasinin bir parçasıdır (Bekar, 3068).

### 3 21.YÜZYILDA TÜRKİYE’NİN KÜLTÜREL DİPLOMASİSİNİN ANA AKTÖRLERİ VE FAALİYETLERİ

Türkiye, günümüzdeki anlamıyla kültürel diplomasisi faaliyetlerine dünyadaki diğer ülkelere göre geç başlamış olsa da Türk kültürünün zenginliği, Anadolu’nun tarihsel ve kültürel açısından barındırdığı yüksek potansiyel sayesinde bu alanda kısa zamanda dünyada öne çıkabilmiştir. 2000’li yıllardan itibaren hızlanan kurumsallaşma faaliyetleri, dünyada etkin yürütülen kültürel diplomasi anlayışını sağlamıştır (Yazar, 530).

Türk dış politikası kapsamında; Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü (YEE), Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB), Türkiye Maarif Vakfı (TMV) gibi kurum ve kuruluşlar, Türkiye’nin sahip olduğu yumuşak güç potansiyeli olarak önemli faaliyetler yürütmektedirler. 1992 yılında kurulan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Türkiye’nin çeşitli ülkelere yapacağı kalkınma ve işbirliği merkezli dış yardımları koordine eden bağımsız bir kurumdur (Hatipoğlu, 2018: 99). Kamu diplomasisi alanında faaliyet gösteren Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) 2010 yılında kurulmuş olan ve yurt dışında yaşayan Türklere yönelik sosyal ve kültürel alanda kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten bir kurumdur (Ekşi, Karahan 212). Türkiye Maarif Vakfı (TMV) da her kademedede yurt dışında eğitim veren kurumlarla kamu diplomasisine katkı sağlamaktadır ([www.turkiyemaarif.org](http://www.turkiyemaarif.org) Erişim Tarihi: 11.06.2024 ).

Kültürel diplomasi faaliyetlerinin 21. yüzyılda devletlerin resmi olarak yürüttüğü faaliyetlerden ziyade sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve sanatçılar tarafından yürütülmesi ideal olarak görülmektedir. 2000’li yıllardan itibaren Türkiye’nin uluslararası alanda kültürel diplomasi faaliyetlerini arttırarak kamu ve özel sektör aracılığıyla çeşitlendirdiği görülmektedir. Özel sektör ve vakıfların faaliyetleri, kültürel diplomasinin etkinliği ve yaygınlığı açısından önem taşımaktadır. 2000 yılından sonra T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Türkiye’deki önde gelen kültür kurumlarından İKSV ile ortak çalışmalar yaparak Avrupa’daki süreli festivalleri desteklemeye başlamasıyla yurt dışındaki etkinlikler, resmi söylemden bağımsız bir platforma kavuşmuştur. Venedik Bienali, Turkey Now,

Viyana 2008, Şimdi Stuttgart, Turks, Bozar gibi kapsamlı etkinliklerdeki sergiler aracılığıyla Türk kültürü, her yönüyle dünyaya sunulmaya çalışılmıştır (Barlas 17).

### **3.1 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Uluslararası Sergiler**

Ülkelerin yerel tarım ve sanayi ürünlerini veya kültürel zenginliklerini, diğer devletlere çeşitli yollarla sunmasının tarihi oldukça eski olmasına karşın sergiler, 19.yüzyılın ortalarından itibaren uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Avrupa devletleri, artan üretime yönelik hammadde ve yeni pazarlar bulma amacı ile uluslararası sergiler düzenlemeye başlamıştır. İngiltere'nin girişimiyle 1851 yılında Londra'da açılan 1851 Londra I. Uluslararası Sergisi, Osmanlı Devleti'nin tarım ürünleri ve tekstillerle katıldığı İlk uluslararası sergidir. 1853 yılında New York'ta açılan ikinci uluslararası sergiye, Osmanlı Devleti uzaklık nedeniyle katılmamıştır. 1855 Paris Uluslararası Sergisi ve 1862 Londra II. Uluslararası Sergisi, Osmanlı Devleti'nin çeşitli bölgelerinden tarım ve çeşitli tekstil ürünleri ile katıldığı uluslararası sergilerdir. İstanbul'da 1863 yılında "Sergi-i Umumi Osmani" adıyla uluslararası bir sergi düzenlenmiş ve sergi, Avrupa'da büyük ilgi uyandırmıştır. 1863 İstanbul Uluslararası Sergisi'nde tarım ürünleri ve dokumalar yanında Osmanlı topraklarında üretilen çeşitli silahlar da teşhir edilmiştir. Osmanlı topraklarındaki zengin hammadde ve el işçiliğine dayalı üretimler, Avrupa'dan gelen çeşitli mesleklere mensup çok sayıda ziyaretçinin ilgi çekmiştir (Önsoy 208 ).

Osmanlı Devleti döneminde başlayan Uluslararası Sergiler aracılığıyla kültür, zanaat ve sanatlarımızı dünyada temsil etme anlayışı, Cumhuriyetin ilanından sonra gelişerek ve çeşitlenerek devam etmiştir. T.C. Dışişleri Bakanlığı'nın resmi web sayfasında Dünya Sergileri / Uluslararası Sergiler / Botanik Sergileri (EXPO) başlığı altında verilen bilgilere göre; 1851 yılından bu yana 63 Dünya Sergisi düzenlenmiştir. Osmanlı Devleti döneminde dünya sergilerinin 17'sine, Cumhuriyet döneminde de 19'una ülkemiz adına resmi olarak katılım sağlanmıştır ([https://www.mfa.gov.tr/dunya-sergileri-\\_expo\\_.tr.mfa](https://www.mfa.gov.tr/dunya-sergileri-_expo_.tr.mfa) Erişim Tarihi: 05.06.2024 )

Osmanlı döneminde iştirak edilen ilk uluslararası sergilerden sonra, Cumhuriyet'in kuruluşundan 2000 yılına kadar olan zaman zarfında düzenlenen

yurt dışı sergileri, 21.yüzyıldaki (2000-2024) yurt dışı faaliyetlere odaklanan tez çalışmasının kapsamı dışında tutulmuştur. “2000’li yıllardan önce düzenlenen yurt dışı sergilerinden en önemlisi 1987 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde açılan “Sultan Süleyman Çağı” sergisidir (Barlas 44). Yurt dışında düzenlenen sergiler, Türkiye’nin kültürel ve tarihî zenginliğinin dünyaya tanıtılarak halklar arasında kültürel etkileşim sağlanması açısından önem taşımaktadır. 2000 yılında Florida’da düzenlenen “Topkapı Hazinesi” sergisi (Parnes, akt. Güneş, 2023) ile başlayan süreçte düzenlenen yurt dışı sergileri, ülkemizin kültürel diplomasisi açısından etkili olmuştur. “ABD’de Osmanlı Rüzgârı” başlığıyla Yeni Şafak gazetesinde yer alan haberde; ABD’de faaliyet gösteren Saray Sanatları Vakfı tarafından Haziran-Aralık 2020 tarihleri arasında Washington Corcoran Müzesi, California’daki San Diego Müzesi ve Florida Fort Lauderdale Sanat Müzesi’nde düzenlenen "Altın ve Işığın Sarayı Topkapı Hazinesi" sergisinin Amerikalıları Osmanlı kültürü ile tanıştırmak amacıyla hazırlandığı; Osmanlı dönemine ait el yazmaları, mücevher, tekstil eşyaları vb. paha biçilemeyen 200 eserden oluşan sergiyi açılışından sonraki iki haftada 8 bin kişinin ziyaret ettiği belirtilmektedir.(<https://www.yenisafak.com/gundem/abdde-osmanliruzgri606320> Erişim Tarihi: 10.06.2024)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye’nin uluslararası alanda yürüttüğü kültürel diplomasi faaliyetlerine yönelik olarak yurt dışındaki kültür odaklı sergileri devlet adına organize etmektedir. Çalışma kapsamında; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü internet sitesinde (<https://kvmgm.ktb.gov.tr>) Faaliyetler başlığı altında yer alan resmi verilerine göre 2002-2024 yılları arasında yurt dışında gerçekleştirilen veya ülkemizdeki müzelere ait belirli eserler ile katkı sağlanan müstakil/ karma sergiler, kültürel diplomasiye katkıları yönünden ele alınarak incelenmiştir.

Bakanlığın kurumsal verilerine göre; yurt dışında 2000-2024 yılları arasında “Anadolu Uygarlıkları”, “Selçuklu ve Osmanlı Kültürü” temaları başta olmak üzere sosyal yaşam kültürü, kadın yaşamı, müstakil olarak veya karma sergiye eser gönderme şeklinde 80’den fazla sergi düzenlenmiştir. Anadolu Uygarlıkları, başlığı altında Antik döneme ait Hitit, Frig, Truva medeniyetleri, ülkemizdeki müzelerin koleksiyonlarından seçilen özel eserlerle tanıtılmıştır. 2000-2002 yıllarına ait sergiler kurumsal sitede yer almadığı için Bakanlık yetkilileriyle bireysel görüşme

yapılarak iki yıllık dönemle ilgili bilgi alınmıştır. Görüşmede edinilen bilgiye göre; 2000 ve 2001 yıllarında Topkapı Sarayı, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Askeri Müze ve Sakıp Sabancı Müzesi başta olmak üzere ülkemiz müzelerinden seçilen çeşitli eserler, Anadolu uygarlıkları ve Osmanlı kültürü temalarıyla ABD, Fransa, İspanya ve Tokyo’da düzenlenen çeşitli sergilerde yer alarak kültürümüzü temsil etmiştir.

2002 yılında Almanya’da düzenlenen “Bin Tanrılı Halk: Hititler” Sergisi sitede yer alan en erken tarihli sergidir. “İktidarın Kökenleri, Arslantepe, Arslanlar Tepesi” Sergisi, "12.000 Yıl Önce Anadolu - İnsanlık Tarihinin En Eski Anıtları", "Türkiye, 7000 Yıllık Tarih" Bizans kültürünü tanıtmaya yönelik “Byzantium: Faith and Power (1261-1557)” Sergisi gibi Anadolu uygarlıklarını müstakil olarak ele alan sergiler yanı sıra; “Türkiye’de Üç Büyük İmparatorluk: Hitit, Bizans, Osmanlı” Sergisi, "Unutulmuş Anadolu Medeniyetleri: Hititler, Frigyalılar Ve Likyalılar" Sergisi gibi birden fazla uygarlığa ait eserlerin karma olarak sergilendiği sergiler de hazırlanmıştır.

Bakanlık sitesinde yer alan en son tarihli sergiler ise; Suudi Arabistan Krallığı Cidde Uluslararası Kral Abdülaziz Havalimanında Diriyah Bienali Vakfı tarafından “İslam Sanatları Bienali” kapsamında 23 Ocak 2023- 23 Nisan 2023 tarihleri arasında düzenlenen "Awwal Bait (İlk Ev)" adlı sergidir. Bienalde, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi "Halı ve Kilim" seksiyonuna kayıtlı bir adet halı (saf seccade) adlı eser ile "Yazı ve Yazma Eserler" seksiyonuna kayıtlı iki adet umre-hac belgesi teşhir edilmiştir. Söz konusu sergide on iki ülkeden on iki müzenin çok sayıda eseri gösterime sunulmuştur.

"Under the Shadow of the Sultan's Tughra: Ottoman Heritage in the Monuments of Calligraphy, Epigraphy, Sphragistics and Numismatics" Sergisi, 15 Kasım 2023– 28 Ocak 2024 Devlet Ermitaj Müzesi/ RUSYA’da düzenlenmiş ve sergide; Sakıp Sabancı Müzesi’ne ait bir adet Kur’an-ı Kerim ile bir adet hat levha teşhir edilmiştir.

### 3.2 T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yurt Dışı Sergileri (2002- 2024)

**“Bin Tanrılı Halk: Hititler” Sergisi -17 Ocak - 09 Haziran 2002 Bonn**  
/ ALMANYA-12 Temmuz - 29 Eylül 2002 Berlin / ALMANYA

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığına bağlı müzelerden seçilen 154 adet eser sergide teşhir edilmiştir.

**“Türkiye’nin Kùltür Hazinelerinden Seçme Eserler: Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu” Sergisi -18 Şubat - 5 Ekim 2003- Tokyo Santori Sanat Müzesi, Kawaga Tarih Müzesi, Yamanashi Eyalet Arkeoloji Müzesi, Sapparo, Hokkaido Modern Sanat Müzesi ve Yokohoma Sogo Sanat Müzesi JAPONYA**

Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonlarından seçilen 621 parça eser sergide teşhir edilmiştir.

**“The Harem- European and Islamic Views of Beauty and Love” Sergisi**  
Tarih: 18 Şubat - 18 Mayıs 2003 Centre De Cultura Contemporania Müzesi Barcelona/İSPANYA Topkapı Sarayı Müzesi, Türk-İslam Eserleri Müzesi ile Deniz Müzesine ait eserler sergi kapsamında sergilenmiştir.

**“Art of the First Cities: the Third Millenium BC from the Mediterranean to the Indus” Sergisi -05 Mayıs - 17 Ağustos 2003 -Metropolitan Museum of Art ABD İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Samsun Müzesi, Kayseri Müzesi ile Şanlıurfa Müzesine ait toplam 26 adet eser, sergilenmiştir.**

**“Sefir, Sultan ve Sanatçı” Sergisi- 3 Temmuz - 26 Ekim 2003- Rijks Museum/Amsterdam HOLLANDA Topkapı Sarayı Müzesi’ne ait 10 adet eser, sergilenmiştir.**

**“Osmanlı Döneminde Türk Kadını-Kadının Çiçeklerle Renklenen Dünyası” Sergisi 21 Mayıs - 14 Aralık 2003 JAPONYA**

Sergi, Japonya’da ilan edilen “Türkiye Yılı” etkinlikleri kapsamında düzenlenmiştir.

**“Makedonya’nın Devlet Olma Mücadelelerinin 100. Yıldönümü Etkinlikleri” Sergisi 29 Temmuz - 22 Ekim 2003 MAKEDONYA**

Askeri Müze'ye ait kiraz ağacından yapılan top Makedonya'nın devlet olma mücadelesinin 100. yıldönümü etkinlikleri kapsamında düzenlenen sergide ziyarete sunulmuştur.

**“Türkiye’de Üç Büyük İmparatorluk: Hitit, Bizans, Osmanlı” Sergisi 2**  
Ağustos 2003 - 16 Şubat 2004 Tokyo Metropolitan Art Museum/ Fukuoka Asian Art Museum/ Osaka Museum of History JAPONYA

Japonya’da 2004 yılının “Türkiye Yılı” ilan edilmesi dolayısıyla düzenlenen sergide, Türkiye’de Bakanlığa bağlı 14 müzeden seçilen 207 adet sergilenmiştir.

**“Türk-Japon Tarihi İlişkileri” Sergisi 16 Ekim - 01 Kasım 2003 Tokyo**  
/ JAPONYA Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi ile Deniz Müzesi’ne ait toplam 59 adet eser sergilenmiştir.

**“Byzantium: Faith and Power (1261-1557)” Sergisi 15 Mart - 05**  
Temmuz 2004 Metropolitan Museum of Art ABD

Topkapı Sarayı Müzesi, Konya Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri ile Fener Rum Patrikhanesi koleksiyonuna kayıtlı 11 adet eser, sergide gösterime sunulmuştur.

**“Ortaçağ Akdenizi’nin Görkemi: 13.-15.Yüzyıllarda Akdeniz’in**  
**Önemli Şehirlerinde Sanat, Kültür, Politika, Denizcilik ve Ticaret” Sergisi 18**  
Mayıs - 27 Eylül 2004 Barcelona / İSPANYA

Topkapı Sarayı Müzesi, Deniz Müzesi, Sadberk Hanım Müzesi ile Türk ve İslam Eserleri Müzesine ait toplam 22 adet eser, sergilenmiştir.

**“Turkish Delights: Treasures From The Land of Sultans and Kings”**  
**Sergisi 18 Mayıs - 09 Ekim 2004 Kudüs Müzesi İSRAİL Topkapı Sarayı Müzesi,**  
Türk ve İslam Eserleri Müzesi ile Askeri Müzenin envanterine kayıtlı 42 adet eser  
gösterime sunulmuştur.

**“Stefan Cel Mare’nin Kılıcı” Sergisi 09 - 30 Temmuz 2004 National De**  
Arte Al Romania Müzesi Bükreş / ROMANYA Ülkemizden Topkapı Sarayı  
Müzesine ait 1 adet eser sergilenmiştir.

**“From the Land of the Ottoman Sultans” Sergisi** 02 Eylül - 5 Aralık 2004  
Asya Medeniyetleri Müzesi SİNGAPUR Topkapı Sarayı Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müzesi ile İstanbul Arkeoloji Müzeleri Çinili Köşk’e ait toplam 125 adet eser sergilenmiştir.

**“Analar, Tanrıçalar, Hanım Sultanlar: Prehistorik Dönemden Osmanlı İmparatorluğu Sonuna Kadar Türkiye’de Kadınlar” Sergisi** 2 Ekim 2004 - 16 Ocak 2005  
Brüksel Güzel Sanatlar Sarayı BELÇİKA Bakanlığımıza bağlı müzeler ile Bakanlığımız denetiminde faaliyet gösteren özel müzelerin yanı sıra, birçok farklı kurum ve özel şahıslara ait toplam 323 adet eser gösterime sunulmuştur.

**“İktidarın Kökenleri, Arslantepe, Arslanlar Tepesi” Sergisi** 13 Ekim 2004 - 09 Ocak 2005  
Mercati di Traiano Müzesi Roma/İTALYA Malatya Müzesi koleksiyonuna kayıtlı 182 adet eser sergilenmiştir.

**"TÜRKLER - Bin Yıllık Yolculuk (600-1600)" Sergisi** 18 Ocak - 12 Nisan 2005  
Londra Royal Academy of Arts İNGİLTERE Türk kültürünün M.S. 600-1600 tarihlerine ait dünyadaki ve Türkiye’deki önemli müzelerde bulunan toplam 234 eser sergide yer almıştır. Sergiyi 262.582 kişi ziyaret etmiştir.



Resim 1. Türkler -Bin Yıllık Yolculuk (600-1600)" Sergisi

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44353/turkler--bin-yillik-yolculuk-600-1600-sergisi.html>

Erişim tarihi: 22.11.2021



Resim 2. Türkler - Bin Yıllık Yolculuk (600-1600)" Sergisi Afiş

Kaynak: [https://www.bbc.co.uk/turkish/specials/1344\\_turks\\_exhibit/index.shtml](https://www.bbc.co.uk/turkish/specials/1344_turks_exhibit/index.shtml) Erişim tarihi: 22.11.2021



Resim 3. Sergilenen Eserlerden; Gül Koklayan Fatih Portresi / Topkapı Sarayı Müzesi

Kaynak: [https://www.bbc.co.uk/turkish/specials/1344\\_turks\\_exhibit/page7.shtml](https://www.bbc.co.uk/turkish/specials/1344_turks_exhibit/page7.shtml) Erişim tarihi: 22.11.2021

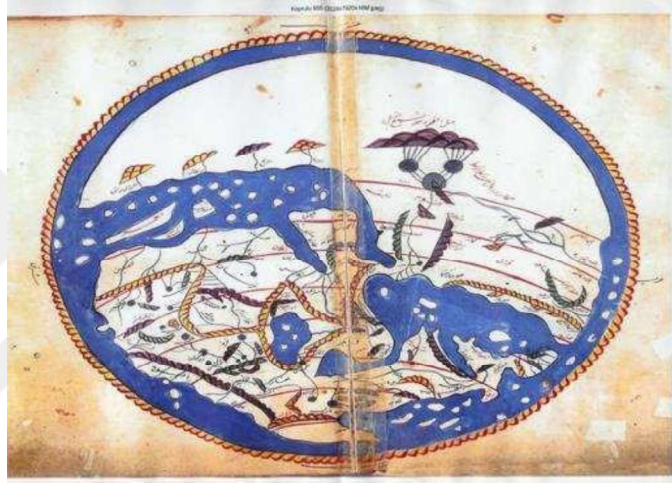


Resim 4. Sergilenen Eserlerden; Mehmet Siyah Kalem / Topkapı Sarayı Müzesi

Kaynak: [https://www.bbc.co.uk/turkish/specials/1344\\_turks\\_exhibit/page9.shtml](https://www.bbc.co.uk/turkish/specials/1344_turks_exhibit/page9.shtml) Erişim tarihi:  
22.11.2021

**"West Portrayed by East" Sergisi** 26 Mayıs 2005 - 15 Ocak 2006  
Barcelona ve Valencia İSPANYA

Sergide, Kütüphaneler Genel Müdürlüğüne bağlı kütüphanelerden ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'ndan seçilen 8 adet eser sergilenmiştir.



Resim 5. Nüzhetu'l-Müştak fi İhtirâki'l-Âfâk / Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44354/west-portrayed-by-east-sergisi.html>

Erişim

Tarihi:15.05.2024

**"Expo 2005 Dünya Sergisi" Japonya** 13 Haziran - 25 Eylül 2005 Aichi  
Eyaleti Türk Pavyonu JAPONYA

Ülkemiz müzelerinden seçilen 24 eser ile Türk Pavyonunda serginin teşhiri gerçekleştirilmiştir. Türk Pavyonunu 3.662.282 kişi ziyaret etmiştir.



Resim 6. EXPO 2005 Dünya Sergisi Türk Pavyonu

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44355/expo-2005-dunya-sergisi.html>  
22.11.2021

Erişim tarihi:



Resim 7. Sergilenen Eserlerden Keşkül / Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44355/expo-2005-dunya-sergisi.html>  
22.11.2021

Erişim tarihi:



Resim 8. Sergilenen Eserlerden Tavuskuşu (Alem) / Konya Müzesi

Kaynak <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44355/expo-2005-dunya-sergisi.html> Erişim tarihi: 22.11.2021

**“Tunç Çağında Akdeniz Bölgesinde Hammadde Temini ve Ticareti (Uluburun Gemisi- 3000 Yıl Önce Dünya Ticareti)” Sergisi** 15 Ekim 2005 16 Temmuz 2006 Bochum Madencilik Müzesi ALMANYA

Ülkemiz müzelerinden seçilen 232 adet eser sergilenmiştir.



Resim 9. Sergiden görünüm.

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44356/tunc-caginda-akdeniz-bolgesinde-hammadde-temini-ve-ticareti-uluburun-gemisi-3000-yil-once-dunya-ticareti-sergisi.html> Erişim Tarihi:15.05.2024

**"Stil ve Statü - Osmanlı Türkiye'sinden Saray Giysileri" Sergisi** 29 Ekim 2005- 22 Ocak 2006 Smithsonian Institution, Arthur M.Sackler Gallery A.B.D Ülkemiz müzelerinden seçilen 16. ve 17. yüzyıllara tarihlenen eserler sergilenmiştir. 50 adet eser sergilenmiştir.



Resim 10. Sergiden görünüm

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44357/stil-ve-statu---osmanli-turkiyesinden-saray-giysileri-sergisi.html> Erişim Tarihi:15.05.2024

**Denizcilik Sanatı: Türkiye'den Sanat ve Gemi Yolculuğu Sergisi** 28 Ekim - 5 Kasım 2006 Hamburg Denizcilik ve Deniz Tarihi Bilimleri Enstitüsü ALMANYA Deniz Müzesi, özel müze ve koleksiyonerlere ait 130 eser, sergide teşhir edilmiştir.

**"İstanbul, Şehir ve Sultan" Sergisi** 14 Aralık 2006- 15 Nisan 2007 Amsterdam De Nieuwe Kerk Vakfı HOLLANDA

Sergide, Osmanlı dönemi toplumunun saray yaşamı, geleneksel el sanatları, dini hayatla ilgili İstanbul'daki müzelerden toplam 227 adet eser sergilenmiştir.



Resim 11. Sergiden görüntüm.

Kaynak:<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44358/istanbul-sehir-ve-sultan-sergisi.html> Erişim Tarihi:15.05.2024

**"Türkiye, 7000 Yıllık Tarih" Sergisi** 10 Ocak - 31 Mart 2007- Roma Cumhurbaşkanlığı Sarayı 27 Nisan - 31 Mayıs 2007 Napoli Reale Sarayı İTALYA

Roma'da İstanbul ve Ankara'daki müzelerden seçilen 43 adet eser teşhir edilmiştir. İtalyan Arkeologların Türkiye'de yürüttüğü kazılarda çıkarılan ve müzelerimizde yer alan 54 adet eserin de ilavesiyle 97 adet eser, 27 Nisan-31 Mayıs 2007 tarihleri arasında Napoli Reale Sarayı'nda da sergilenmiştir.



Resim 12. Sergilenen eserlerden görüntüm.

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44359/turkiye-7000-yillik-tarih-sergisi.html> Erişim Tarihi:15.05.2024

### **"12.000 Yıl Önce Anadolu - İnsanlık Tarihinin En Eski Anıtları" Sergisi**

20 Ocak - 17 Haziran 2007 Baden-Württemberg Karlsruhe Eyalet Müzesi ALMANYA

Sergide, Türkiye'deki 11 müzeden seçilen toplam 386 eser gösterime sunulmuştur.

**"Seramiklerin Kavşak Noktası Türkiye - Doğu ve Batının Buluştuğu Yer" Sergisi** 28 Nisan - 24 Haziran 2007 Gyeonggi-do Joseon Royal Kılın Müzesi KORE Sergide toplam 173 adet eser teşhir edilmiştir.

**"Türk Kilimleri" Sergisi** 12 Haziran - 15 Temmuz 2007 Ljubljana Milli Müzesi SLOVENYA Koleksiyoner Prof. Dr. Ayan GÜLGÖNEN'in 17. ve 18. yüzyıl kilimleri koleksiyonundaki 25 eser sergilenmiştir.

**"Çağrışımlar, Geçişler, Atmosferler: Sakıp Sabancı Müzesi'nden Resimler" Sergisi** 14 Haziran - 26 Ağustos 2007 Lizbon Gülbenkian Vakfı Müzesi PORTEKİZ Sabancı Vakfı Müzesi ve Gülbenkian Vakfı işbirliğiyle Sabancı Vakfı Müzesi'ne ait 38 adet eser sergilenmiştir.

**"Topkapı Sarayının Hazineleri - Muhteşem Osmanlı Hanedanlığı" Sergisi** 01

Ağustos-24 Eylül 2007 -06 Ekim-02 Aralık 2007 11 Aralık 2007-11 Şubat 2008 Tokyo Metropolitan Sanat Müzesi, Kyoto Müzesi, Nagoya Şehir Müzesi

JAPONYA Sergide İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi'ne ait 140 adet eser gösterime sunulmuştur.

**"Altın Satırlar-Sakıp Sabancı Müzesinden Osmanlı Hat Sanatı"** 10 Aralık 2007-02 Mart 2008, 04 Nisan-15 Haziran 2008 Madrid San Fernando Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi, Sevilla Real Alcazar Sarayı İSPANYA Sergide, Sakıp Sabancı Müzesi'ne ait 101 adet eser sergilenmiştir.

**"Topkapı Sarayı, Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden Porselenler"** Sergisi 11 Nisan-15 Ağustos 2008 Stockholm Akdeniz Müzesi İSVEÇ Sergide, Topkapı Sarayı Müzesi ile Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ne ait 25 eser sergilenmiştir.

**"Hadrian Empire And Conflict"** Sergisi 24 Temmuz-26 Ekim 2008 Londra British Museum İNGİLTERE Sergide, diğer ülkelerin yanı sıra Burdur Müzesi'ne ait 2 eser de yer almıştır.

**"Evet-Ja, Ich Will! 1800'den Bugüne Düğün Kültürü ve Modası: Bir Alman-Türk Karşılaşması"** Sergisi 17 Ağustos 2008-25 Ocak 2009 07 Mart-07 Haziran 2009 Dortmund Sanat ve Kültür Tarihi Müzesi Mannheim Reiss Engelhorn Müzeleri ALMANYA Sergide, Ankara Etnografya, İstanbul Türk ve İslam Eserleri ve Topkapı Sarayı Müzeleri ile bazı özel müze ve koleksiyonlara ait 272 eser sergilenmiştir.

**"Türkiye'de Yahudi Kültüründen Kesitler"** Sergisi 17 Eylül 2008-11 Ocak 2009 Frankfurt Yahudi Müzesi ALMANYA Frankfurt Kitap Fuarı 2008 Konuk Ülke Türkiye Projesi kapsamında düzenlenen sergide, İstanbul'daki 500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi'ne ait 11 adet eser sergilenmiştir.

**"Lale, Kaftan ve Levni: Topkapı Sarayı'ndan Kaftan ve Minyatürler"** Sergisi

12 Ekim 2008–11 Ocak 2009 Frankfurt Uygulamalı Sanatlar Müzesi ALMANYA Frankfurt Kitap Fuarı 2008 Konuk Ülke Türkiye Projesi kapsamında düzenlenen sergide, Topkapı Sarayı Müzesi'ne ait 98 adet eser gösterime sunulmuştur.

**"Palimpsest Reclaimed"** Sergisi 14-19 Ekim 2008 Frankfurt Kitap Fuarı Forum Alanı ALMANYA Frankfurt Kitap Fuarı 2008 Konuk Ülke Türkiye Projesi kapsamında düzenlenen sergide, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi ve Millet Yazma Eserler Kütüphanesi'ne ait 12 adet eser sergilenmiştir.

**"Babil'in Ötesi: M.Ö. İkinci Bin Yılda Sanat, Ticaret ve Diplomasi"**  
Sergisi-17 Kasım 2008-15 Mart 2009 New York Metropolitan Sanat Müzesi ABD  
Sergide ülkemiz müzelerinden seçilen 122 adet eser gösterime sunulmuştur.



Resim 13. "Babil'in Ötesi: M.Ö. İkinci Bin Yılda Sanat, Ticaret ve Diplomasi" Sergisi

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44369/babilin-otesi-mo-ikinci-bin-yilda-sanat-ticaret-ve-dipl-.html> Erişim tarihi: 22.11.2021



Resim 14. "Babil'in Ötesi: M.Ö. İkinci Bin Yılda Sanat, Ticaret ve Diplomasi" Sergisinden

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44369/babilin-otesi-mo-ikinci-bin-yilda-sanat-ticaret-ve-dipl-.html> Erişim tarihi: 22.11.2021

**"Sınırların Ötesinde" Sergisi** 22 Kasım 2008-22 Şubat 2009 Doha İslam Eserleri Müzesi KATAR Sergide, diğer ülkelerin eserlerinin yanı sıra İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi'ne ait 3 adet eser de yer almıştır.

**"Askeri Müze Koleksiyonundan Türk - Macar Askeri Hatıraları"**  
Sergisi 15 Temmuz-15 Kasım 2009 Budapeşte Askeri Tarih Müzesi MACARİSTAN Genelkurmay Başkanlığına bağlı Askeri Müzeye ait 103 adet eser sergilenmiştir.

**"İslam: İnanç ve İbadet" Sergisi** 22 Temmuz-7 Ekim 2009 Abu Dhabi Emirlik Sarayı BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ Bakanlığımıza bağlı Müze ve kütüphanelerden 158 adet eser sergilenmiştir.

**"Bizans'tan İstanbul'a - İki Kıtanın Limanı" Sergisi** 09 Ekim.2009 25 Ocak 2010 Paris Grand Palais FRANSA Fransa'da "Türk Mevsimi" etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen sergide yaklaşık 500 adet eser sergilenmiştir.

**"Antik İzmir ve İyonya" Sergisi** 21 Ekim 2009- 18 Ocak 2010 Paris Louvre Müzesi FRANSA Fransa'da "Türk Mevsimi" etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen sergide, İzmir Müzesinden 13 adet eser de yer almıştır.

**"Hitit" Sergisi** 21 Ekim 2009- 18 Ocak 2010 Paris Louvre Müzesi FRANSA Fransa'da "Türk Mevsimi" etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen sergide, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesine ait 6 adet eser sergilenmiştir.

2009 Yılı "Türk Mevsimi" etkinlikleri kapsamında Paris Louvre Müzesinde, 21 Ekim 2009- 18 Ocak 2010 tarihlerinde Anadolu uygarlıklarını tanıtmak amacıyla düzenlenen sergide Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesine ait eserler sergilenmiştir ( <https://kvmgm.ktb.gov.tr> ).



Resim 15. "Hitit" Sergisinden görünüm

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44376/hitit-sergisi.html> Erişim tarihi: 22.11.2021



Resim 16. "Hitit" Sergisinden görünüm

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44376/hitit-sergisi.html> Erişim tarihi: 22.11.2021

**"Kaftanlar" Sergisi** 21 Ekim 2009- 18 Ocak 2010 Paris Louvre Müzesi FRANSA Fransa'da "Türk Mevsimi" etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilen sergide, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi ile İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ne ait toplam 51 adet eser sergilenmiştir.



Resim 17. "Kaftanlar" Sergisi afiş

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44374/kaftanlar-sergisi.html> Erişim tarihi: 22.11.2021



Resim 18. "Kaftanlar" Sergisinden görünüm

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/Resim/33271,5jpg.png?0> Erişim tarihi: 22.11.2021

**"Falnama: The Book of Omens/Falname: Kehanetler Kitabı" Sergisi**  
24 Ekim 2009- 24 Ocak 2010 Arthur M. Sackler Gallery Washington / ABD  
Sergide, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesine ait 11 adet eser gösterime sunulmuştur.

**"Bizans İhtişam ve Gündelik Yaşam" Sergisi** 26 Şubat – 13 Haziran 2010  
Bonn Sanat ve Sergi Salonu ALMANYA Sergide Bergama Müzesi, Efes Müzesi  
ve İstanbul Ayasofya Müzesi'nde seçilen 17 adet eser sergilenmiştir.

**"Unutulmuş Anadolu Medeniyetleri: Hititler, Frigyalılar Ve Likyalılar" Sergisi** 10 Mart– 16 Mayıs 2010 Aquitaine Müzesi FRANSA Sergide  
Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nden seçilen 15 adet eser ve 6 adet kopya  
gösterime sunulmuştur.

**"İstanbul Topkapı Sarayı'ndan Osmanlı Sultanlarının Hazineleri" Sergisi** 25 Mayıs-15 Ağustos 2010 Kremlin Müzesi RUSYA Sergide Topkapı  
Sarayı Müzesine ait 106 adet eser sergilenmiştir.

**"Gifts Of The Sultan: The Art Of Giving At The Islamic Courts" Sergisi** 05  
Haziran - 05 Eylül 2011 (Los Angeles) 23 Ekim – 2011 – 16 Ocak 2012 (Houston)  
Los Angeles County Museum of Art ABD Houston Museum of Fine Arts ABD  
Ülkemizden 16 eserle katılım sağlanmıştır.

**"Sagalassos: City of Dreams" Sergisi** 29 Ekim 2011 - 17 Haziran 2012 Tongeren  
Galya- Roma Müzesi BELÇİKA Burdur Müzesinden 238 eser teşhir edilmiştir.

**"Gifts Of The Sultan: The Art Of Giving At The Islamic Courts" Sergisi** 18 Mart  
- 2 Haziran 2012 Doha Islamic Art Museum KATAR

Sergide; Topkapı Sarayı Müzesine ait 9 adet eser, İstanbul Türk ve İslam  
Eserleri Müzesine ait 5 eser, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne bağlı  
Millet Yazma Eserler Kütüphanesine ait 2 adet eser olmak üzere ülkemizdeki çeşitli  
müzelere ait 16 eser teşhir edilmiştir.

**"Türkiye'nin Uygarlıkları" Sergisi** 30 Nisan - 2 Eylül 2012 Seul 08 Ekim  
2012 - 27 Ocak 2013 Busan Kore Ulusal Müzesi, Seul Busan Müzesi, Busan /  
GÜNEY KORE

Sergide, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Arkeoloji  
Müzeleri, Türk ve İslam Eserleri Müzesi ile Topkapı Sarayı Müzesi'nden 151  
orijinal 1 adet mulaj olmak üzere toplam 152 adet eser teşhir edilmiştir.

**"Troya, Homeros ve Türkiye" Sergisi** 06 Aralık 2012 - 05 Mayıs 2013  
Allard Pierson Arkeoloji Müzesi Amsterdam / HOLLANDA

Türkiye ile Hollanda arasındaki diplomatik ilişkilerin 400. Yılı münasebetiyle düzenlenen sergide; İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Çanakkale Müzesi ve Çorum Müzesinden toplam 134 adet eser sergilenmiştir. Sergiyi 49.686 kişi ziyaret etmiştir.



Resim 19. "Troya, Homeros ve Türkiye" Sergisinden görüntü

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-50376/troya-homeros-ve-turkiye-sergisi.html> Erişim tarihi: 22.11.2021

**"Anadolu Medeniyetleri: Neolitik Çağdan Osmanlı İmparatorluğu'na"**  
Sergisi 18 Kasım 2013 - 20 Şubat 2014 Shanghai Müzesi ÇİN "2013 Çin'de Türk Kültür Yılı" etkinlikleri kapsamında düzenlenen sergide İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Topkapı Sarayı Müzesi ile Türk ve İslam Eserleri Müzelerine ait 121 eser teşhir edilmiştir.

**"İslam Hat Sanatı'nın Beş Yüz Yılı" Sergisi** 19 Ocak - 13 Nisan 2014  
Manama Ulusal Müzesi BAHREYN

Sergide, Sakıp Sabancı Müzesi koleksiyonuna ait Osmanlı kitap ve hat sanatını yansıtan Kur'an-ı Kerim'ler, levhalar, Kıt'a'lar ile makta, divit, kalem, kalemtırış gibi yazı malzemeleri ve 10 adet yağlıboya tablo olmak üzere 86 adet eser yer almıştır.

**"Kutsal Mekanlar" Sergisi** 18 Eylül 2014 - 18 Ocak 2015 Museum Ann  
De Stroom Anvers / BELÇİKA Topkapı Sarayı Müzesi'ne ait 17. Yüzyıl'dan kalma

altın yaldızlı anahtar ile Kelime-i Tevhid, Sultan İbrahim'in ismi ve 1056 tarihinin kabartma olarak yazılı olduğu altın yaldızlı kilit ile katılım sağlanmıştır.

**"Kadınlar" Sergisi** 14 Mart - 16 Ağustos 2015 TwentseWelle Müzesi Enschede / HOLLANDA

Sergide Topkapı Sarayı Müzesi, Ankara Etnografya Müzesi, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Efes Müzesi, Kütahya Müzesi, İznik Arkeoloji Müzesi, Manisa Müzesi, Ankara Resim ve Heykel Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Suna ve İnan Kıraç Vakfı Müzesi ile Vakıflar Genel Müdürlüğünden seçilen Kybele ve Artemis heykelcikleri, Fibulalar, Altın Gerdanlık, Fildişinden Tarak ve Kemer Tokaları, Vakfiyeler, Tablo ve Kilimler ile çeşitli giysilerden oluşan toplam 135 adet eser gösterime sunulmaktadır.

**"The Gallipoli Battlefield Landscape of War and Memory" Sergisi** 13 Nisan - 31 Ağustos 2015 Shrine of Remembrance Melbourne / AVUSTRALYA Çanakkale Savaş Alanında yapılan kazılarda elde edilen objelerin teşhir edildiği bu sergide Çanakkale Deniz Müzesi'nde yer alan Osmanlı ve Anzak askerlerine ait mataralar, yemek kapları, çatal kaşık gibi çeşitli objelerin yanı sıra üzerinde Atatürk'ün El Yazısı Bulunan İngiliz Mantar Şapka da yer almaktadır.

**"Av" Sergisi** 16 Eylül 2015 - 09 Ocak 2016 Doha İslam Eserleri Müzesi KATAR Sergiye avcılıkla ilgili şamdan, sadak v.b. malzemeler ile av sahnelerini gösteren el yazmaları gibi 8 eserle katılım sağlanmıştır.

**"Anatolia, Home of Eternity" Sergisi** 7 Ekim 2015 - 17 Ocak 2016 BOZAR Güzel Sanatlar Merkezi Brüksel / BELÇİKA 2015 Europalia Türkiye Festivali çerçevesinde düzenlenen bu sergide ülkemizden 29 müzeden seçilen 255 eser teşhir edilmiştir.

**"Liman Kenti Konuşmaları" Sergisi** 23 Ekim 2015 - 24 Ocak 2016 Museum aan de Stroom Anvers / BELÇİKA 2015 Europalia Türkiye festivali çerçevesinde düzenlenen bu sergide İstanbul Arkeoloji Müzelerine ait 29, Deniz Müzesine ait 11 ve Murat TABANLIOĞLU koleksiyonundan 4 eser teşhir edilmiştir.

**"Kral Midas'ın Altın Çağı" Sergisi** 13 Şubat 2016 -27 Kasım 2016 Pennsylvania Üniversitesi Arkeoloji ve Antropoloji Müzesi ABD İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Antalya Müzesi, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nden seçilen 123 eser gösterime sunulmaktadır.

**"The Art of the Qur'an: Treasures from the Museum of Turkish and Islamic Arts" Sergisi** 22 Ekim 2016 - 20 Şubat 2017 Arthur M. Sackler Gallery and Freer Gallery of Art, Washington D.C. / ABD Türk ve İslam Eserleri Müzelerine ait Kur'an-ı kerim, Cüz ve Mahfazalardan oluşan toplam 50 adet eser teşhir edilmiştir.

**"Kemankeş Türk Okçuluğu" Sergisi** 23 Eylül - 21 Ekim 2017 Bosna Hersek Milli Müzesi Saraybosna / BOSNA – HERSEK İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Müzesine ait 87 adet eser teşhir edilmiştir.

**"Kemankeş Türk Okçuluğu" Sergisi** 23 Nisan - 05 Mayıs 2018 Belgrad Merkez Orduevi Müzesi SIRBİSTAN İstanbul Büyükşehir Belediyesi Müzesine ait ok, yay, kandil, kubur ve bilek siperi gibi 87 eser teşhir edilmiştir.

**"Shirvanshahs' Heritage in the Worlds Museums" Sergisi** 24 Ekim 2018 - 23 Ocak 2019 Şirvanşahlar Sarayı Bakü / AZERBAYCAN Genelkurmay ATASE Başkanlığı'na bağlı Harbiye Askeri Müze Koleksiyonlarında yer alan 4 adet miğfer ve 2 adet zırh.

**"Syria Matters" Sergisi** 22 Kasım 2018 - 30 Nisan 2019 Doha Museum of Islamic Arts KATAR İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzelerine ait 4 eserin yer aldığı sergide Avrupa'nın başlıca müzelerinin koleksiyonlarından Suriye kökenli eserler teşhir edildi.

**"The Treasures and the Tradition of Lale in the Ottoman Dynasty" Sergisi** 20 Mart - 20 Mayıs 2019 National Art Center Tokyo JAPONYA Topkapı Sarayı Müzesi ve Milli Saraylar İdaresi Başkanlığına bağlı Dolmabahçe Sarayı ile Yıldız Sarayı Müzesine ait toplam 185 eser teşhir edilmiştir.

**"The Treasures and the Tradition of Lale in the Ottoman Dynasty" Sergisi** 14 Haziran - 28 Temmuz 2019 National Museum of Modern Art Kyoto JAPONYA Topkapı Sarayı Müzesi ve Millî Saraylar İdaresi Başkanlığına bağlı

Dolmabahçe Sarayı ile Yıldız Sarayı Müzesine ait toplam 185 eser teşhir edilmektedir.

**“Brass, Steel and Fire” Sergisi** 22 Ekim 2020 - 05 Mayıs 2021 Londra Bilim Müzesi İNGİLTERE. Sergide, İstanbul Rahmi M. Koç Müzesi’ne ait 3 adet eser gösterime sunulmuştur.

**"Awwal Bait" Sergisi-Suudi Arabistan 23 Ocak-23 Nisan 2023**

Suudi Arabistan Krallığı Cidde Uluslararası Kral Abdülaziz Havalimanında Diriyah Bienali Vakfı tarafından 'İslam Sanatları Bienali' kapsamında düzenlenen "Awwal Bait (İlk Ev)" adlı sergide İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi "Halı ve Kilim" seksiyonuna kayıtlı bir adet halı (saf seccade) adlı eser ile "Yazı ve Yazma Eserler" seksiyonuna kayıtlı iki adet umre-hac belgesi teşhir edilmektedir.



Resim 20. "Awwal Bait" Sergisinden görünüm

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-339561/awwal-bait-sergisi.html> Erişim Tarihi: 22.12.2023



Resim 21. "Awwal Bait" Sergisinden görüntüm

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-339561/awwal-bait-sergisi.html>  
22.12.2023

Erişim Tarihi:



Resim 22. "Awwal Bait" Sergisinden görüntüm

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-339561/awwal-bait-sergisi.html>  
22.12.2023

Erişim Tarihi:

### **“Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan” Sergisi**

02 Kasım 2023 – 17 Ocak 2024  
AZERBAYCAN

Haydar

Aliyev

Merkezi/

Ülkemizden Millî Savunma Bakanlığına bağlı Harbiye Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı envanterine kayıtlı Akkoyunlu Devleti dönemine ait 11 adet eser ödünç verilmiştir.



Resim 23. Sergiden görünüm.

Kaynak:<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-361888/akkoyunlu-hukumdari-uzun-hasan-sergisi.html>



Resim 24. Sergiden görünüm.

Resim 22. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-361888/akkoyunlu-hukumdari-uzun-hasan-sergisi.html> Erişim Tarihi: 11.06.2024

**."The Scent of the Bosphorus, Monuments Turkish Applied Art in the Collection of the State Hermitage. To the 100th Anniversary of the Founding of the Republic of Türkiye" Sergisi**

15 Kasım 2023– 28 Ocak 2024 Devlet Ermitaj Müzesi/ RUSYA

Sergide, Vehbi Koç Vakfı, Sadberk Hanım Müzesinden 1 adet hamam havlusu sergilenmiştir.



Resim 25. Vehbi Koç Vakfı, Sadberk Hanım Müzesine ait sergilenen eser

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-361890/the-scent-of-the-bosphorus-monuments-turkish-applied-art-in-the-collection-of-the-state-hermitage-to-the-100th-anniversary-of-the-founding-of-the-republic-of-turkiye-sergisi.html>

Erişim Tarihi: 11.06.2024

**"Under the Shadow of the Sultan's Tughra: Ottoman Heritage in the Monuments of Calligraphy, Epigraphy, Sphragistics and Numismatics" Sergisi**

15 Kasım 2023– 28 Ocak 2024 Devlet Ermitaj Müzesi/ RUSYA

Sakıp Sabancı Müzesine ait bir adet Kur'an-ı Kerim ile bir adet hat levha sergiye ödünç verilmiştir.



Resim 26. Sergiden görünüm

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tltn39s-tughra-ottoman-heritage-in-the-monuments-of-calligraphy-epigraphy-sphragistics-and-numismatics-sergisi.html> Erişim Tarihi: 11.06.2024



Resim 27. Sergiden görünüm.

Kaynak: <https://kvmgm.ktb.gov.tltn39s-tughra-ottoman-heritage-in-the-monuments-of-calligraphy-epigraphy-sphragistics-and-numismatics-sergisi.html>

Erişim Tarihi: 11.06.2024

Türkiye'nin kültürel mirasını çeşitli yönlerden tanıtmaya yönelik hazırlanan yurt dışı sergilerinin düzenlendiği ülkelerde büyük ilgi gördüğü ve Türk tarihine ve kültürüne ilgiyi arttırarak Türkiye'nin kültürel diplomasisine ve turizme katkı sağladığı Bakanlık sitesinde yer alan ziyaretçi sayısı verilerinden ve ilgili ülkedeki basın haberlerinden de anlaşılmaktadır.

Tablo 1. 1 . T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Resmi Sitesi Verilerine Göre Yurt Dışı Sergilerinin Düzenlendiği Ülkelere Göre Sayıları (2000-2024)

Almanya -10 Sergi	Hollanda- 4 Sergi
ABD: 10 Sergi	Katar-4 Sergi
Japonya: 9 Sergi	İngiltere-3 Sergi
Belçika-5 Sergi	Güney Kore-2 Sergi
İspanya -4 Sergi	İtalya-2 Sergi
Suudi Arabistan-2 Sergi	Avustralya 1 Sergi
Azerbaycan, 1 Sergi	Bahreyn 1 Sergi
Singapur-1 Sergi	Birleşik Arap Emirlikleri- 1Sergi
Bosna Hersek 1 Sergi	Çin-1 Sergi

İsveç-1 Sergi	İsrail-1 Sergi
Makedonya-1 Sergi	Macaristan- 1 Sergi
Portekiz-1 Sergi	Rusya- 1 Sergi
Romanya-1 Sergi	Slovenya-1 Sergi
Sırbistan-1 Sergi	

Resmi sitede yer alan bilgilerin incelenmesi sonucunda oluşturulan tabloya göre; ABD başta olmak üzere çeşitli Avrupa ülkeleri, Birleşik Arap Emirlikleri, İsrail, Japonya Çin ve Güney Kore gibi dünyanın farklı kıtalarında ve ülkelerinde düzenlenen müstakil veya karma sergilerde ülkemizdeki devlete ait ve özel müzelerden Türk kültürü ve sanatının nadide örneklerini oluşturan kitap, hat sanatları, dokuma, cam, seramik, ahşap ve metal objeler tematik konseptlerle ziyaretçilere sunulmuştur. Sergilere ülkemizdeki müzelerden gönderilen eserler; 1-621 adet arasında değişiklik göstermektedir. 24 yıllık zaman sürecinde sergilerin düzenlendiği ülkelere göre dağılımı incelendiğinde ulaşılan sonuçlar yukarıdaki tabloda belirtilmiştir.

T.C. Kültür Bakanlığı Yurt Dışı Sergilerinin incelenmesiyle oluşturulan tablo 1'e göre; Sergilerin düzenlendiği ülkeler ve sayıları dikkate alındığında Türkiye'nin siyasi, sosyal ve kültürel yönden ilişkide olduğu Almanya, ABD, Japonya gibi ülkelerde sayıca fazla ve geniş kapsamlı sergilerin düzenlendiği görülmektedir. T.C. Kültür Bakanlığı verilerine göre 2000-2024 yılları arasında yurt dışında Türk kültürünü tanıtmaya amaçlı düzenlenen sergilerden on tanesi Almanya'da düzenlenmiştir. Almanya yurt dışında yaşayan Türklerin yoğun bir nüfusa sahip olması açısından da önem taşıyan bir ülkedir. ABD ve Japonya'da dokuzar sergi düzenlenmiştir. Avustralya, Azerbaycan, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Bosna Hersek, Çin, İsveç, İsrail, Makedonya, Macaristan, Portekiz, Rusya, Romanya, Slovenya, Sırbistan, Singapur ve Suudi Arabistan'da da birer sergi düzenlenmiştir.

Ülkeler arasındaki anlaşmalarla yapılması kararlaştırılan Türk Yılı etkinliklerinin ilki 2003 yılında Japonya'da düzenlenmiştir. "Türkiye Yılı" etkinlikleri kapsamında Anadolu Uygarlıkları, Osmanlı Kültürü, Türk Japon Tarihi İlişkileri konularında çeşitli şehirlerde beş sergi açılmıştır. Bu sergilerden; "Türk-

Japon Tarihî İlişkileri” Sergisi 16 Ekim - 01 Kasım 2003 Tokyo’da düzenlenmiştir (Barlas, 2012 ). Japonya ile kurulan kültürel ilişki, sosyolojik ve tarihi açıdan iki ülke halklarının yakınlığı ile doğrudan bağlantılıdır. Japon halkı, bu sergilere yoğun ilgi göstererek sonrasında da ülkemizi ziyaret etmiştir.

### **3.3 Yunus Emre Vakfı- Yunus Emre Enstitüsü -Covidoskop Projesi**

05.05.2007 tarihinde bir kamu vakfı olarak kurulmuş olan Yunus Emre Vakfı; Türk dilini ve kültürünü tanıtmak, yabancılara Türkçe öğretmek ve diğer ülkelerle kültürel ilişkileri arttırmak amacıyla faaliyetler yürütmektedir. Türkiye’nin kültürel diplomasi alanındaki en önemli ve etkin kurumlarından biri olan Yunus Emre Enstitüsü, 2009 yılında bu vakfa bağlı olarak faaliyetlerine başlamıştır (<https://www.yee.org.tr> Erişim Tarihi: 24.11.2021)

Dünyanın önde gelen kültürel diplomasi kurumlarından; Goethe Enstitüsü, British Council, Konfüçyus Enstitüleri gibi etkin kurumlar arasında yer almak hedefindeki Yunus Emre Enstitüsü; bu doğrultuda yabancılara Türkçe dilinin öğretimi başta olmak üzere gastrodiplomasi, sinema, edebiyat, görsel sanatlar ve müzik alanlarında çeşitli uluslararası etkinlikler, projeler, konser ve sergilerle ülkemizin kültürel diplomasisine katkı sağlamaktadır. Yunus Emre Enstitüsü’nün kültür sanat odaklı olarak tüm dünyada düzenlediği uluslararası sergiler hakkında ayrıntılı bilgiler çalışmanın kapsamı dışında bırakılmasına karşılık; 2020 yılında tüm dünyayı etkileyen küresel salgın döneminde hayata geçirilen özel ve anlamlı bir sanat projesi olan “Covidoskop” projesi çalışma kapsamında incelenecektir.

Yunus Emre Enstitüsü’nün 2020 yılında Covit-19 pandemisi sürecinde hayata geçirdiği “Covidoskop” projesi, tüm dünyadan sanatçıların geniş katılımıyla gerçekleşen çevrimiçi bir kültür sanat projesidir. Covidoskop projesi, tasarımından insani değerleri öne çıkaran içeriğine kadar pandemi döneminin şartlarında dünyanın ortak duygularını yansıtması açısından başarılı bir uluslararası kültürel diplomasi uygulaması örneği olarak görülebilir. Covidoscope projesi kapsamında dünyanın her yerinden sanatçıların ürettiği eserler, pandemi döneminin dünyadaki duygusal izdüşümlerini ifade ediyor. Adını çiçek dürbünü anlamındaki kaleydoskop’tan alan Covidoscope projesi ile sanatçıların ortak duygu ve düşüncelerini yansıtan ve özel bir kurguyla özel dijital bir koleksiyon

oluşturulmuştur (<https://www.yee.org.tr/tr/haber/covidoscope-ile-pandemi-cicek-aciyor> Erişim Tarihi: 24.11.2021).



Resim 28. Yunus Emre Enstitüsü Covidoskop Projesi Web Sayfası

Kaynak: <https://www.yee.org.tr/tr/haber/covidoscope-4-dilde-yayinda> Erişim tarihi: 24.11.2021

Dijital ortamda devamlı olarak güncellenen “Covidoskop” koleksiyonunda; dünyanın farklı kıtalarında bulunan kırktan fazla ülkeden, yüze yakın sanatçının, kurum veya girişimcilerin salgın dönemi ortaya çıkardıkları iyilik, korku, ihtiyat, özlem, keder, neşe, umut temalı eserler yer almaktadır (<https://www.yee.org.tr> Erişim Tarihi: 24.11.2021)



Resim 29. Covidoskop Koleksiyonu, David Rizk, "Corona-Ghost" Eseri

Kaynak: <https://www.covidoscope.org/en/artwork/3/daved-rizk> Erişim tarihi: 24.11.2021



Resim 30. "Pandemi Döneminde Sanat ve Covidoscope Projesi" Konulu Söyleşinin Afişi.

Kaynak: <https://www.yee.org.tr/tr/haber/covidoscope-ile-pandemi-cicek-aciyor> Erişim

Tarihi: 09.06.2024



Resim 31. Covidoskop Projesi Koleksiyonu, Evgeni Tcherkasski/Almanya

Kaynak: <https://www.vee.org.tr/tr/haber/covidoscope-ile-pandemi-cicek-acivor>

Erişim Tarihi: 09.06.2024

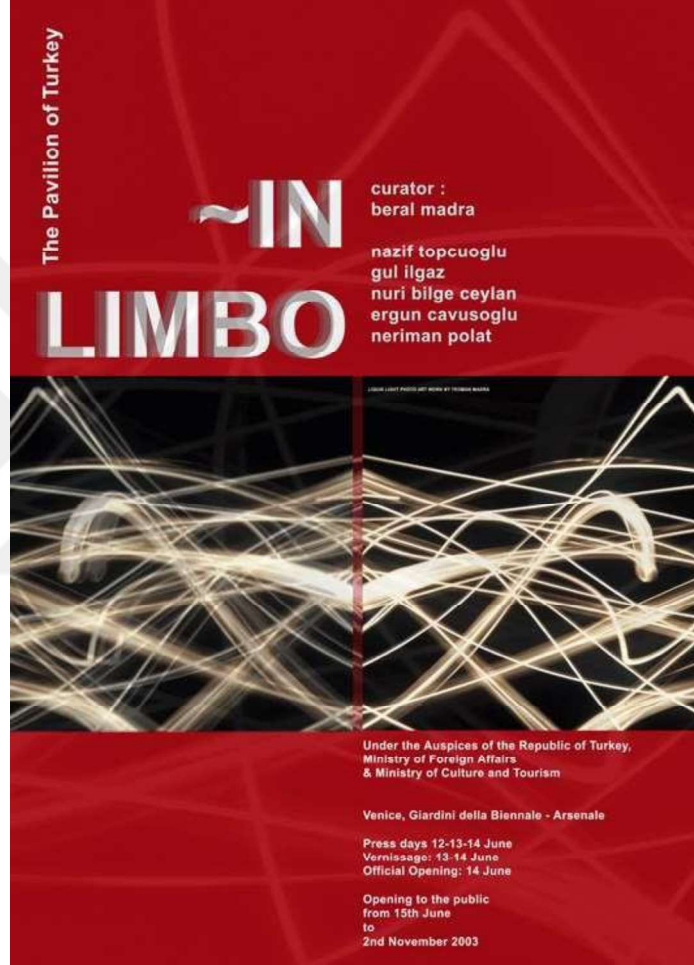
### 3.4 İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) -Venedik Bienali

Çağdaş sanat alanında ülkemizde önemli bir aktör olan İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV) kamu yararı anlayışına sahip, kâr amacı gütmeyen bir kültür kurumu olarak 1973 yılında kurulmuştur. Kurulduğu tarihten itibaren sanatın çeşitli dallarında faaliyet göstermektedir. İKSV, Türk çağdaş sanatını dünyaya tanıtmada önemli faaliyetlerinden biri olan Venedik Bienali'ni ve Uluslararası Mimarlık ve Sanat Sergilerindeki Türkiye Pavyonunu 2007 yılından itibaren düzenlemektedir ([www.iksv.org.tr](http://www.iksv.org.tr) Erişim tarihi: 24.11.2021).

Dünyada çağdaş sanatın vitrini sayılan bienaller, ülkeler açısından önemli bir prestij ve görünürlük platformu olarak kabul edilmektedir. Türkiye'nin çağdaş sanat alanındaki vizyonunu dünyaya sunduğu önemli bir platform olan Venedik Bienali, uluslararası kültürel etkileşim açısından önemli bir etkinliktir. 2005- 2024 yılları arasında düzenlenen bienallerde Türkiye, farklı küratörler ve sanatçılarla başarıyla temsil edilmiştir. Çalışma kapsamında; İKSV'nin önemli etkinliklerinden Venedik Bienali Türkiye Pavyonu sergilerinden örneklere yer verilmiştir.

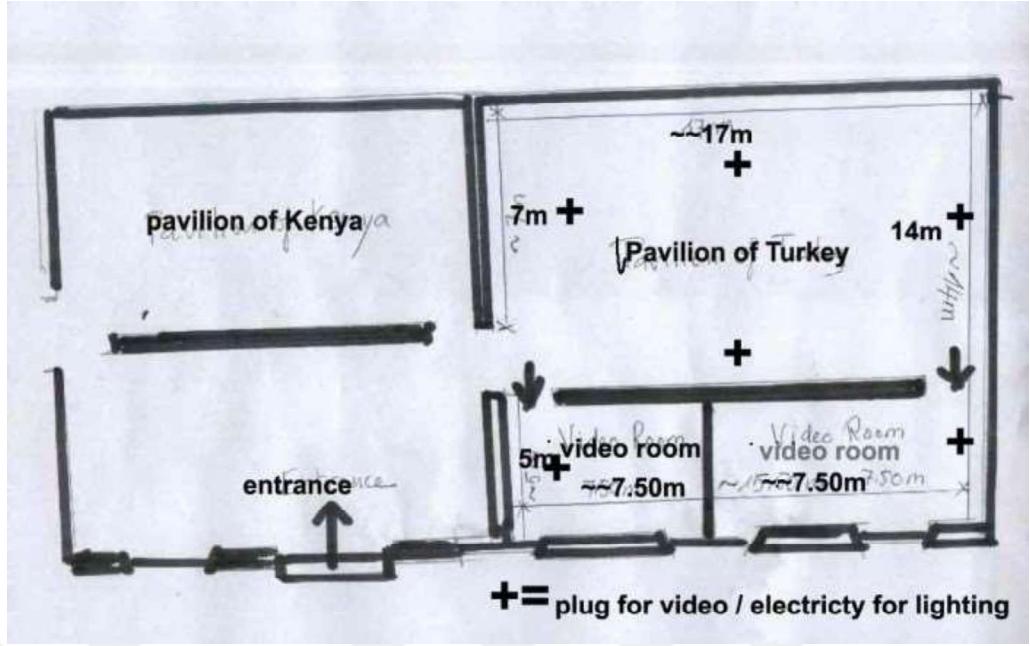
1895 yılından itibaren düzenlenen Venedik Bienali, dünyanın en köklü çağdaş sanat bienallerinden biri olarak değerlendirilir. Türkiye ilk kez 1956 yılında,

ardından 1958 ve 1964 yıllarında Venedik Bienali'ne katılmıştır (Atmaca; 2007). Uzun süre bienale katılım sağlamayan Türkiye, 1991 yılında Beral Madra'nın öncülüğünde tekrar bienalde yer almıştır. Venedik Bienali Türkiye Pavyonu, 2003 yılında bağımsız bir mekâna sahip olmuştur. İlk Türkiye Pavyonu'nda, Beral Madra'nın küratörlüğünde düzenlenen ve çeşitli disiplinlerden sanatçıların eserlerinin yer aldığı "In Limbo" adlı sergi yer almıştır ([www.iksv.org.tr](http://www.iksv.org.tr) Erişim tarihi: 24.11.2021).



Resim 32. 50.Venedik Bienali Türkiye Pavyonu In Limbo Sergisi afişi

Kaynak:<https://www.beralmadra.net/wpcontent/uploads/2003/06/limboweb1copy.gif?1639198345286> Erişim tarihi: 24.11.2021



Resim 33. 50.Venedik Bienali Türkiye Pavyonu Yerleşim Planı

Kaynak: <https://www.beralmadra.net/wp-content/uploads/2003/06/pavilion-700x439.jpg>

Erişim tarihi: 24.11.2021



Resim 34. Venedik Bienali 58. Uluslararası Sanat Sergisi'nde Türkiye Pavyonu,

İnci Eviner "Biz Başka Yerde" Projesi

Kaynak: <https://yapidergisi.com/venedik-bienali-turkiye-pavyonunda-bu-yil-inci-evinerin-biz-baska-yerde-baslikli-yapiti-yer-alacak/> Erişim tarihi: 24.11.2021





Resim 36. 34.Venedik Bienali 17. Uluslararası Mimarlık Sergisi'nde Türkiye Pavyonu,  
Architecture as Measure / Ölçü Olarak Mimarlık Projesi.

Kaynak: <https://www.arkitera.com/haber/venedik-mimarlik-bienali-turkiye-pavyonu-22-mayista-aciliyor/> Erişim tarihi: 24.11.2021

### 3.5 Millî Eğitim Bakanlığı Olgunlaşma Enstitüleri

#### 3.5.1 Olgunlaşma Enstitülerinin Kuruluşu ve Misyonu

20.yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nde açılmış olan Kız Sanayi Mektepleri ve Cumhuriyetin kuruluş yıllarında açılmış olan Kız Enstitüleri ile benzer çizgide mesleki alanda eğitim veren Olgunlaşma Enstitüleri, ülkemizde kadın meslekî eğitiminin önemli bir aşamasını oluşturan eğitim kurumlarıdır (Gürçayır, 2013). Osmanlı dönemindeki Kız Sanayi Mektepleri'nden sonra Kız Enstitüleri ve devamında Olgunlaşma Enstitülerinin kurulması sürecindeki değişim ve dönüşümler, Türk moda tarihinde oldukça önemlidir. Cumhuriyet Kız Enstitüleri, kadınların yerli ve millî değerlerini yaşatarak moda alanında eğitim alması ve meslek sahibi olması hedefiyle Atatürk'ün emriyle kurulmuş ve kısa sürede moda tarihine iz bırakan kurumlar olmuştur. Cumhuriyet Kız Enstitülerinin ardından açılan Olgunlaşma Enstitüleri, terzilik mesleğini öğreten kurumlar olmanın ötesinde kadınların sosyal ve kültürel yaşamında iz bırakan kurumlar olmuşlardır (Özkavruk, 2023). Olgunlaşma Enstitülerinin kuruluşunda, Kız Enstitülerinden mezun olan öğrencilerin meslek sahibi olarak aile ekonomisine

katkı sağlaması düşüncesi vardır. 1945 yılında İstanbul’da kurulan ilk Enstitü olan Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü’nün kurucu müdiresi Refia Övüç, Enstitünün Kız Enstitülerinden mezun olan genç kızlara eğitim vererek istihdam yaratmak hedefiyle kurulduğunu ifade eder. Refia Övüç’ün modanın “yabancıların elinde olduğu” bir bölgede, maddi ve manevi zorluklara rağmen Olgunlaşma Enstitüsü açarak Türk modasına yön verir hâline getirmesi, sosyolojik olarak önem taşır (Gürçayır, 2013).

Tarihsel süreçte genç kızların meslek sahibi olmasına yönelik eğitimiyle öne çıkan Olgunlaşma Enstitüleri, günümüzde Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olarak eğitim faaliyetlerine paralel olarak “Türk giyim kültürü ve geleneksel el sanatlarını araştıran, arşivleyen, asıllarına sadık kalarak yeni projelerle gelecek nesillere aktaran yaygın eğitim kurumları” olma misyonu doğrultusunda faaliyet göstermektedir. 1945 yılında İstanbul’da ilk Olgunlaşma Enstitüsünün kurulmasından (Gürçayır, 2013) günümüze kadar yetiştirdiği öğrenciler ve el sanatları alanındaki eserleriyle Türk moda tarihine damgasını vuran Olgunlaşma Enstitüleri, kültürel mirasımızı koruyarak geleceğe aktaran kurumlar olarak yurt içi ve yurt dışında düzenlenen etkinliklerde yer alarak ülkemizi ve kültürümüzü dünyada temsil ederek ülkemizin kültürel diplomasisine katkı sağlamaktadır (<https://www.yayginegitim.net/olgunlasma-enstitusu/> Erişim Tarihi: 10.06.2024).

İlk Olgunlaşma Enstitüsünün 1945 yılında Refia Övüç’ün katkıları ile İstanbul’da kurularak 149 öğrencisi ile eğitim-öğretim faaliyetine başlamasının ardından 1958 yılında Ankara’da Ankara Olgunlaşma Enstitüsü kurulmuş ve enstitüler ülke genelinde farklı şehirlerde açılmaya başlamıştır (<https://www.yayginegitim.net/olgunlasma-enstitusu/> Erişim Tarihi: 10.06.2024). MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü resmi web sayfasında yer alan bilgiye göre günümüzde sayıları, 30 ilde 31 Enstitüye ulaşan Olgunlaşma Enstitüleri, (<https://hbogm.meb.gov.tr/www/olgunlasma-enstituleri/icerik/1269> Erişim tarihi 02.06.2024) geleneksel sanatlar, el sanatları, moda tasarımı ve Türk mutfak sanatları gibi çeşitli alanlarda geniş bir yelpazede yürüttüğü meslekî yaygın eğitim faaliyetleri paralelinde kültürel mirasımızı koruyarak geleceğe aktaran projeleri hayata geçiren kültür kurumları hâline gelmiştir. Türkiye Eğitim web ([www.turkiyeegitim.com](http://www.turkiyeegitim.com) Erişim Tarihi:10.06.2024) sitesinde yer alan habere göre;

Enstitüler, eğitim öğretim, araştırma ve geliştirme, tasarım ve üretim, tanıtım ve pazarlama bölümleri ile buldukları illerin yanı sıra çevre illerle koordinasyon hâlinde ortak proje ve tema çalışmaları yürütmektedir. Geçmiş yıllardan devam eden 75 projeye 2023 yılında 79 proje eklenerek toplamda 154 proje Enstitüler tarafından yürütülmektedir. Haberde ayrıca kültürü millî moda anlayışı ile yaşatan Olgunlaşma Enstitülerinin “Geçmiş ile gelecek arasında köprü kurmasına” vurgu yapılarak eğitim, kültür, sanat, tasarım odaklı olarak kültürel mirasımızı dünyaya tanıtan, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağını yetiştiren kurumlar olduğu belirtilmektedir ( [www.turkiyeegitim.com/olgunlasma-enstituleri-gecmis-ile-gelecek-arasinda-kopru-oluyor-130027h.htm](http://www.turkiyeegitim.com/olgunlasma-enstituleri-gecmis-ile-gelecek-arasinda-kopru-oluyor-130027h.htm) Erişim Tarihi:10.06.2024).

Olgunlaşma Enstitüleri, kurulduğu tarihten itibaren yurt içinde ve yurt dışında düzenlediği defile ve sergilerle giyim-kuşam kültürümüz yanında kültürel mirasımızı da başarıyla tanıtarak ülkemizi temsil etmiştir. Enstitüler, yurt dışından önemli şahsiyetleri, dünya liderlerinin eşlerini ve ünlü sanatçıları ağırlamış, bu ziyaretler ulusal ve uluslararası basında büyük yankı uyandırmıştır ([https://ankaraolgunlasma.meb.k12.tr/icerikler/gecmisten-goruntuler\\_632164.html](https://ankaraolgunlasma.meb.k12.tr/icerikler/gecmisten-goruntuler_632164.html) Erişim Tarihi: 08.06.2024).



Resim 37 Fransız Sinema sanatçısı Sophia Loren Ankara Olgunlaşma Enstitüsünde

Kaynak:[https://ankaraolgunlasma.meb.k12.tr/icerikler/gecmisten-goruntuler\\_632164.html](https://ankaraolgunlasma.meb.k12.tr/icerikler/gecmisten-goruntuler_632164.html)

Erişim Tarihi: 08.06.2024

Türk giyim kuşam kültürünü aslına uygun olarak koruyarak yaşatan Enstitüler, dünyanın çok farklı şehirlerinde düzenlediği defile, sergi vb. etkinliklerle Türk kültürünü dünyaya tanıtarak kültürel diplomasiye katkı sunan kurumlar olmuştur. Olgunlaşma Enstitülerinin yurt dışında kültürel mirasımızı temsil ettiği faaliyetler arasında yer alan Tarsus gemisinin dünya seyahati özel bir öneme sahiptir. Olgunlaşma Enstitülerinin ülkemizin kültürel mirasının tanıtılması ve kültürel diplomasisi açısından önemini her platformda vurgulayan Cumhurbaşkanımızın eşi Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi, 2019 yılında düzenlenen MEB Olgunlaşma Enstitüleri Kurumsal Dönüşüm Toplantısı ve Sergi Açılışı programında Tarsus gemisinin tarihteki misyonuna atıfta bulunarak Cumhuriyetimizin 100. Yılında Enstitülerin yeni bir anlayış ve ruhla Enstitülerde üretilen eserleri ve kültürel mirasımızı yeniden etkili şekilde dünyaya tanıtmının önemini vurgulamıştır (<https://www.tarsushaber.com/emine-erdogangelin-tarsus-gemisini-bir-kez-daha-denizlere-acalim#> Erişim Tarihi: 08.06.2024 ).

Tarsus gemisinin ABD seyahati, 1950’li yıllarda Türkiye Turizm Kurumu’nun Dr. Lütfi Kırdar başkanlığında başlattığı tanıtım kampanyalarından biridir. Seyyar gemide organizasyonlar yapmış olan Hakkı Devrim Türk Turizm Kurumu tarafından çıkarılan Haziran 1954 tarihli “Panorama” dergisinde “Seyyar sergi” ile ilgili olarak; “Memleketimizin her türlü mahsulleri, nadide el işleri, imar ve inşaat faaliyetlerimiz, çeşitli fabrika istihallerimiz, çok sanatkârane tertiplenmiş bir sergide Amerikan halkına gösterilecektir.” demiştir (<https://www.pressreader.com/turkey/atlas-tarih/20220613/283802857400411> Erişim Tarihi:08.06.2024)

Denizcilik Bankası’na ait olan “S.S. Tarsus” gemisi ile düzenlenen ve 432 yolcunun katıldığı seyahat esnasında “Kalkınan Türkiye” isimli bir seyyar sergi düzenlenmiştir (Evcin, Erol. 2017). 14 Haziran -16 Ağustos 1954 tarihinde yapılan yolculukta 3 kıta, 6 ülke ve 9 büyük limana uğrayan gemi, her ülkede büyük bir ilgiyle karşılaşmıştır. Türk kültürüne ait çok çeşitli ürünler, nadide el işlemleri yanı sıra Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü 80 kıyafetten oluşan bir defile ile bu seyahatte Türk kültürünü temsil etmiştir. 7 Temmuz 1954 tarihinde Miami’ye ulaşan Tarsus gemisinin “Kalkınan Türkiye” sergisini ilk gün 13 bin kişi ziyaret etmiş ve sergi vesilesiyle şehirde bir hafta sürecek “Türk Haftası” düzenlenmiştir. Geminin ikinci durağı olan New York’ta 21 Temmuz “Türk Günü” olarak resmi makamlarca belirlenmiştir. Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü tarafından düzenlenen ve New

York'un tanınmış şahsiyetlerinin katıldığı defilede, tarihî ve modern Türk kadın giyiminden örnekler sergilenmiş, ziyaret ve defile basında geniş yer bulmuştur (Evcin, Erol 134).



Resim 38 .Tarsus Gemisinin Amerika Seyahati İle İlgili Panorama Dergisinde yayınlanan yazı

Kaynak:<https://www.pressreader.com/turkey/atlastarih/20220613/283802857400411>

Erişim Tarihi: 15.05.2024

Olgunlaşma Enstitüleri, istihdama yönelik yetişkin eğitimi verme misyonu yanında; Türkiye’de kültürel mirasımıza ait geleneksel el sanatlarının işinin ehli zanaatkarlar tarafından aslına uygun olarak uygulandığı, hazırlanan nitelikli ürünlerin ziyaretçilere sunulduğu kurumlardır. Enstitüler, el sanatları konusunda eğitim vermenin yanında; kurumlar bünyesinde kurulan müzelerle ve oluşturulan koleksiyonlarla el sanatları konusunda başvurulabilecek arşiv ve araştırma alanları oluşturmuştur. Enstitü bünyesinde hazırlanan tema ve projelerde; Türkiye’deki müzelerin, tarihsel belgelerin ve Enstitünün kendi desen ve model arşivinin temel başvuru kaynakları olarak kullanılması yoluyla yeni ürünler ve tasarımlar, aslına sadık olarak hazırlanmaktadır. Kurumların Enstitü olma özelliği, el sanatlarına yönelik bilimsel araştırmalar yapan kurumlar olmalarını sağlamıştır. Belirlenen temalar ve projeler doğrultusunda üretim veya tasarımlarda kullanılacak desen ve

nakışların dönemi, teknik özellikleri gibi detaylar, araştırma sürecinden sonra el sanatları ve ilgili diğer atölyelerde uygulanmaktadır. Bu özellikleri ile diğer meslekî eğitim kurumlarından ayrılmaktadırlar.

### **3.5.2 İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Tarihçe ve Faaliyetler**

İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü, 1945 yılında İstanbul Beyoğlu'nda açılan ilk Olgunlaşma Enstitüsünden sonra 1989 yılında Sabancı Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü adıyla Beylerbeyi'ndeki tarihî binada eğitim-öğretime başlayan İstanbul'daki ikinci enstitüdür. Enstitünün hâlen faaliyet gösterdiği tarihî bina, 1861–1865 yılları arasında Beylerbeyi Sarayı'nın Ağalar Dairesi olarak yaptırılmıştır. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı sırasında bir süre hastane olarak kullanılan yapı, Cumhuriyetin ilanından sonra 1923 yılında Beylerbeyi İlkokulu olarak eğitim öğretime açılmıştır. 1986-1988 yıllarında Hacı Ömer Sabancı Vakfı tarafından restore edilen yapı, 1988 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na devredilmiş; 1989 yılında Sabancı Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü adıyla eğitim öğretime başlamıştır. 2012 yılında Enstitünün adı “İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü” olarak değiştirilmiştir (Yılmaz, 2022:57-63).

Enstitünün tanıtım brifinginde yer alan verilere göre; 2022-2023 eğitim-öğretim yılı itibariyle Enstitüye tahsis edilen Bağlarbaşı Fransız Mektebi'nin tarihî binası ise; “İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Moda Akademisi” adı altında ek bina olarak eğitim öğretime başlamıştır. 2022-2023 eğitim öğretim yılında faaliyete başlayan Moda Akademisi, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki alanında ilk ve tek eğitim kurumu olarak tasarımda gelenekseli yaşatırken bir yandan da güncel modayı takip etme vizyonuyla dünya çapında modacı ve terziler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Enstitü bünyesinde kurulan Türk Mutfak Sanatları Atölyesi, Anadolu'nun geleneksel lezzetlerini yarınlara taşıyacak Gastronomi alanında ihtiyaç duyulan donanım ve inovasyona sahip uluslararası yetkinlikte profesyonellerin yetiştirilmesini hedeflemektedir. Enstitünün ana binasında; 22 atölye/1 derslik bulunmaktadır. Enstitü bünyesinde kurulan ve sürekli olarak geliştirilen tematik Sanat Kütüphanesi'nde 5.400 kitap mevcuttur.

**Araştırma Bölümü,** Enstitüde belirlenen kültürel miras projelerinin literatür taramasını yaparak akademik altyapısını hazırlayan Araştırma bölümü, ayrıca projeler kapsamında akademik yayınlar hazırlamaktadır.

**Tasarım Bölümü,** Enstitüde yürütülen projeler kapsamında araştırma bölümünde elde edilen verilerden yararlanarak üretim atölyelerinde hayata geçirilecek tasarımları hazırlayan bölümdür.

**Üretim atölyeleri,** araştırma ve tasarım bölümlerinin üretime hazır hâle getirdiği projelerin üretildiği bölümdür. Enstitünün mevcut üretim atölyeleri; “El Sanatları Teknolojisi, Makine Nakışı, El Nakışı, Giyim Üretim Teknolojisi, Dokuma, Seramik ve Çini Üretim Atölyeleri ile Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarıdır. Kültürel mirasımızı geçmişten günümüze taşımak ve korumak gayesiyle atölyelerde yapılan çalışma ve tasarımlar, Türk Patent ve Marka Kurumu’na tescil ettirilmiştir.

**Tanıtım Satış ve Pazarlama -bölümleri,** projeler kapsamında elde edilen koleksiyonları, ulusal ve uluslararası alanda düzenlenen fuar, defile, sergi, panel, sempozyum ve benzeri faaliyetler ile tanıtan ve Enstitünün kurumsal kimlik çalışmalarını organize ederek sosyal medya ve iletişim alanlarında faaliyet gösteren bölümdür.

Enstitüde Moda Tasarımı Teknolojileri Alanında iki yıl meslekî eğitim alan öğrenciler, 1. ve 2. sınıfta Türkiye’nin önemli firmalarında devlet destekli staj yapmaktadır. Programı başarı ile tamamlayan öğrencilere diplomanın yanı sıra ustalık belgesi verilmektedir. Ayrıca Enstitüde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olarak uzman eğitimcilerle beceri geliştirme kursları düzenlemektedir (Kaynak: Enstitü Arşivi).

Tablo 1. 2 . İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü faaliyet alanları, Enstitü Arşivi

<b>ENSTİTÜ BÖLÜMLERİ</b>	<b>ÖZEL</b>	<b>İKİ YILLIK OLGUNLAŞMA PROGRAMLARI</b>	<b>BECERİ GELİŞTİRME KURSLARI</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Araştırma Bölümü</li> <li>➤ Tasarım-Üretim Atölyeleri</li> <li>➤ Giyim Üretim Teknolojisi</li> <li>➤ El Sanatları Teknolojisi</li> <li>➤ Makine Nakışı</li> <li>➤ El Nakışı</li> <li>➤ Dokuma Atölyesi</li> <li>➤ Seramik ve Çini</li> <li>➤ Restorasyon ve Konservasyon Lab.</li> <li>➤ Cilt Sanatı</li> <li>➤ Tanıtım Bölümü</li> <li>➤ Satış ve Pazarlama Bölümü</li> <li>➤</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Moda Tasarımı Teknolojileri Alanı</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Giyim Üretim Teknolojileri</li> <li>➤ Seramik ve Çini</li> <li>➤ Sanat ve Tasarım</li> <li>➤ Kuyumculuk</li> </ul>

Enstitü bünyesinde kurulmuş olan etnografik müzenin koleksiyonlarında, 19 ve 20. yüzyıla ait Osmanlı dönemi kadın giyimi ve ev tekstiline ait değerli eserler bulunmaktadır. Enstitüde 2018 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilk kez

kurulmuş olan Taşınabilir Kültür Varlıkları Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı ve bu laboratuvar bünyesinde Doğal Boya Laboratuvarı faaliyet göstermektedir. Enstitü zengin donanımı ve birikimi ile kültürel miras alanındaki çalışmalarını aşağıdaki tabloda belirtilen alanlarda devam ettirmektedir. Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Müzesi, Sanat Kütüphanesi, Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarı ve üretim atölyeleri ile bir eğitim kurumundan öte bir “kültür ocağı” olan enstitü kültürel mirasımıza hizmet etmektedir (Kaynak: Enstitü Arşivi).

### **3.5.3 Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsünün Kültürel Miras Alanındaki Çalışmaları**

İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü, öncelikle kültürel mirasımızı koruyarak geliştirmek amacıyla araştırmalar ve incelemeler yaparak projeler geliştirmektedir. Yapılan projeler, ulusal ve uluslararası alanda çeşitli faaliyetlerle sunulmaktadır. Enstitünün brifing dosyasında yer alan bilgilere göre; Enstitü, kurulduğu tarihten günümüze 30’dan fazla proje kapsamında hazırladığı koleksiyonlarla kültürel mirasımızı ve geleneksel sanatlarımızı, yurt içi ve yurt dışında başarıyla temsil etmektedir.

Cumhurbaşkanlığının himayesinde yürütülen önemli projelerle resmi ve özel kurum ve kuruluşlarla iş birliği hâlinde Türk kültürünü koruyarak geliştirme ve tanıtmaya misyonunu sürdürmektedir. Cumhurbaşkanlığı himayesinde yürütülen Puşide Projesi, İstanbul’da bulunan Osmanlı hanedan türbelerinin sanduka örtülerinin yenilenmesini amaçlamaktadır. Minber Kapı Örtüleri Projesi kapsamında kültürel mirasımızın eşsiz örnekleri olan selatin camileri ve İstanbul’daki tarihî camilerin minberleri için caminin mimari ve kültürel atmosferiyle uyumlu şekilde minber örtüleri tasarlanarak üretilmektedir. Enstitüde hayata geçirilen “Osmanlı Saray Sultanları” Projesi ile Osmanlı saray giyiminin kumaş, desen ve model özelliklerinin aslına sadık kalınarak 40 cm. boyutunda el yapımı kitle bebeklere uygulanmıştır. Üsküdar Belediyesi tarafından Üsküdar’da açılan Hanım Sultanlar Müzesi’nde 30 hanım sultana ve 36 padişaha ait kitle bebek koleksiyonu sergilenmektedir.

Enstitü, hayata geçirdiği kültürel miras projelerini, uluslararası düzeyde sergileyerek dünyaya tanıtmakta ve yurt içi ve yurt dışındaki faaliyetleriyle ülkemizin kültürel diplomasisine katkı sunmaktadır. Enstitünün Cumhurbaşkanımızın eşi Sayın Emine Erdoğan’ın himayesinde MEB Hayat Boyu

Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı Olgunlaşma Enstitülerinin katkılarıyla koordine ederek yürüttüğü ulusal kültürel miras projelerinden biri olan “Türkiye Dokuma Atlası Projesi”, bu anlamda uluslararası alanda ülkemizi temsil ederek kültürel diplomasiye katkı sağlayan önemli projelerinden biridir. Çalışmanın bu bölümünde vaka incelemesi olarak Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsünün Cumhuriyetin 100.Yılı kutlama etkinlikleri kapsamında düzenlediği ve kültürel diplomasiye katkı sağlayan uluslararası faaliyetlerinden örnekler ele alınacaktır (Enstitü arşivi).

### **Türkiye Dokuma Atlası Projesi**

Tarih boyunca medeniyetlere ev sahipliği yaparak farklı kültürleri bir arada barındıran köklü ve zengin bir kültürel mirasa sahip Anadolu coğrafyası, binlerce yıllık insanlık tarihinde yer alan dokumacılık kültürünün de ana vatanıdır. Konya yakınlarındaki Çatalhöyük’te bulunan ve MÖ 6000 yılına tarihlenen dünyanın ilk dokuma örneklerinden itibaren Anadolu, tarih boyunca dünyanın en önemli dokuma merkezlerine ev sahipliği yapmıştır (<https://www.turkiyedokumaatlası.com/about.php> Erişim Tarihi: 21.03.2023).

Türklerin Orta Asya’dan itibaren bildiği özel tekniklerle uyguladığı ve Anadolu’nun yerel kültürleriyle buluşturduğu dokumacılık, tarih boyunca günlük yaşamın yaşamın her safhasında kullanılmıştır. Türk dokumaları, soyut ve sembolik anlamlarıyla çok zengin bir motif zenginliğine de sahiptir. “Türkiye Dokuma Atlası” projesi, geleneksel dokuma kültürümüzü koruyarak yaşatmayı hedefleyen bir kültür projesidir (<https://www.turkiyedokumaatlası.com/about.php> Erişim Tarihi: 21.03.2023).

Küreselleşen dünyada, yerel kültürlerin korunarak yaşatılması ve evrensel değerlerle buluşturulması büyük öneme sahiptir. T.C. Cumhurbaşkanımızın eşleri Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi’nin himayesinde, Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü öncülüğünde ve Olgunlaşma Enstitülerinin katkılarıyla İstanbul Tekstil Hammaddeleri İhracatçıları Birliği (İTHİB)’ in desteğiyle hayata geçirilen “Türkiye Dokuma Atlası” projesi, dokuma kültürümüzün korunarak yaşatılmasını amaçlayan bir kültürel miras projesidir (<https://www.turkiyedokumaatlası.com/about.php> Erişim Tarihi: 21.03.2023).

“Türkiye Dokuma Atlası” projesi ile; Anadolu dokuma kültürüne ait verilerin akademik olarak hazırlanması ve bir bilgi bankası oluşturulması toplanması; dokumaların kimliklendirilmesi amaçlanmaktadır. Geleneksel dokumaları, tekstil ve turizm sektörü ile buluşturarak sürdürülebilir yerel kalkınmaya katkı sağlanması ve dokumaların çağdaş ve estetik tasarımlarla dünyaya “Türk markası” olarak sunulması projenin ileriye dönük önemli hedefleridir ( <https://www.turkiyedokumaatlası.com/about.php> Erişim Tarihi: 21.03.2023).

Anadolu'nun kaybolmaya yüz tutmuş “Miras Dokumaları” nın izini süren projenin açılış ve tanıtım sergisi, Ankara’da T.C. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde, 22 Haziran 2021’de yoğun bir ziyaretçi katılımıyla gerçekleştirilmiştir.



Resim 39. Türkiye Dokuma Atlası Projesinin Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’ndeki lansman sergisinden görünüm

Kaynak: <https://www.yenisafak.com/hayat/anadolu-kumasinin-haritasi-cikti-3651119> Erişim Tarihi: 04.06.2024



Resim 40 Türkiye Dokuma Atlası Projesi Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ndeki lansman sergisinden görünüm

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/anadolunun-miras-kumaslari-turkiye-dokuma-atlasinda-sergileniyor/2281937> Erişim Tarihi: 04.06.2024

Projenin lansman sergisinde proje danışma kurulundaki akademisyenlerin rehberliğinde “Saray Dokumaları” ve “Anadolu Halk Dokumaları” başlıklarıyla belirlenen 155 adet yerel dokuma, ülkemizin yedi coğrafi bölgesini simgeleyen tematik özel bir kürasyonla sergilenmiştir. Anadolu dokuma kültürünün tarihsel gelişimini ve dokuma kültürümüzü anlatan projenin tanıtım sergisi kapsamında düzenlenen seminerler, projenin danışma kurulu tarafından hazırlanan sergilenen dokumaların künyeleri ve dokumacılıkla ilgili makaleleri içeren kaynak kitap niteliğindeki “**Türkiye Dokuma Atlası**” adlı kapsamlı sergi kataloğu ve projenin tanıtım filmi ile ulusal ve uluslararası alanda projeye ilgili farkındalık sağlanmıştır.

Projenin lansman sergisi, sergi kataloğu ve tanıtım filminde de kullanılan şiirsel manifesto metni hazırlanmıştır. Reyhan Çelik tarafından kaleme alınan “Anadolu’da Zamana Dokunan İzler” adlı manifesto metninde; Anadolu’nun kadim çağlardan itibaren Sümer, Mezopotamya, Truva kültürü başta olmak üzere Antik medeniyetlerin ana vatanı olmasına ve dokuma kültürünün Anadolu’daki köklü tarihine vurgu yapılmaktadır. Bu kadim geçmiş sayesinde Anadolu, sembolik olarak dokuma kültürünün başlangıcını oluşturmaktadır. Anadolu coğrafyasında bu kadim köklerin üzerinde her çağda ve her dönemde yeni medeniyetler aracılığıyla yeni renkler, yeni desenler eklenmiş ve dokuma kültürü kesintisiz devam etmiştir. Orta Asya’dan Anadolu’ya göç eden atalarımız, beraberinde dokuma ve yaşam kültürünü de getirmiş, Anadolu kadim geleneği ile Türk kültürünün buluşmasıyla dokumacılığın zenginliği artmıştır. Şiirsel manifestoda Anadolu’yu oluşturan fiziki

dokuma kültürü yanında, manevi önderlerin öğretileriyle ve sözleriyle kurulan manevi atmosfere de atıf yapılmaktadır. Hz. Mevlana, Hacı Bektaş-ı Veli ve Yunus Emre bu toprakların manevi atmosferini sözleriyle şekillendiren adeta dokuyan şahsiyetlerdir. Tarihsel kronolojiye uygun anlatımda Osmanlı dönemi saray dokumalarının ihtişamı ve her yıl Hac mevsiminde Surre Alayları ile Kutsal topraklara gönderilen dokumalara (Tezcan, 2017) atıf yapılmaktadır. Anadolu'nun yedi coğrafi bölgesinde karakteristik özellikler gösteren ehram, kutnu, selalmaz, feretiko, şal şepik vb. yünlü, ipekli ve pamuklu dokumaların sosyal yaşamdaki yeri de metinde vurgulanan kavramlar arasında yer almaktadır. Metnin bütününde; doğumdan ölüme insan yaşamının şahidi olan dokumaların, bir ülkenin yaşam kültürü içindeki çeşitliliği ve derinlikli anlamı incelikle işlenmektedir. Manifesto metninde yer alan dokuma kültürüne ait zengin anlam dünyası projenin anlamına ve kültürel açıdan önemine atıf yapmaktadır. Projenin manifesto metnini oluşturan “Anadolu’da Zamana Dokunan İzler” teması, 2024 yılında Anadolu’nun dokuma kültürünü, Antik dönemden günümüze kadar olan değişim ve dönüşümleriyle dünyaya tanıttak interaktif ve dijital bir kültürel miras projesi olarak yapılandırılarak ülkemizin kültürel diplomasisine katkı sunması planlanmaktadır.

Türkiye Dokuma Atlası projesinin Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde düzenlenen lansman sergisinde Anadolu dokumaları başlığı altında coğrafi işaret alan geleneksel dokumalarımız sergilenmiştir. Türkiye Patent Kurumu resmi sitesinde ( <https://ci.turkpatent.gov.tr/> Erişim Tarihi: 06.06.2024 ) yer alan verilere göre Türkiye Dokuma Atlası Sergisinin düzenlendiği Haziran 2021 tarihi itibarıyla Türkiye’de coğrafi işaret alan dokumalar ve kronolojik tescil tarihleri şu şekildedir:

1. Siirt Battaniyesi -2004-Mahreç İşareti
2. Rize Bezi (Feretiko)-2008 Mahreç İşareti
- 3.Trabzon/Çarşıbaşı Keşani-2008 Mahreç İşareti
4. Sinop/Boyabat Çemberi-2010 Menşe Adı
- 5.Karabük/Eflani Çember Bezi-2015 Mahreç İşareti
- 6.Denizli/Buldan Bezi-2016 Mahreç İşareti
- 7.Antep Kutnu Kumaşı-2016 Mahreç İşareti
8. İstanbul /Şile Bezi -2017 Mahreç İşareti
9. Sinop/Ayancık Keten Bezi-2017 Mahreç İşareti
10. Bolu/Göynük Tokalı Örtme-2017 Mahreç İşareti

11. Hatay İpeği -2017-Mahreç İşareti
- 12.Kocaeli/Kandıra Bezi-2018 Mahreç İşareti
13. Erzurum Eħram Dokuma Kumaşı-2018 Mahreç İşareti
- 14.Ankara/Nallıhan Örtmesi-2018 Mahreç İşareti
- 15.Bursa /Bursa İpeği / Bursa İpek İpliği-2019 Mahreç İşareti
- 16.Kastamonu Taş Baskı Dokuması-2019 Mahreç İşareti
- 17.Samsun/Vezirköprü Susuz Bezi-2019 Mahreç İşareti
- 18.Giresun/Tamzara Dokuması-2019 Mahreç İşareti
- 19.Tekirdağ /Karacakılavuz Dimi Dokuması- 2019 Mahreç İşareti
- 20.Bayburt Eħramı-2019 Mahreç İşareti

Türkiye Dokuma Atlası projesinin lansman sergisinden sonra yerel dokumalarla ilgili ölkemizdeki farkındalık artmıştır. şehirlerimizin yerel dokumaları ile ilgili yapılan araştırma ve uygulama çalışmaları, kamu kurumları, sivil kuruluşlar, STK ve kooperatifler tarafından yürütölerek coğrafi işaret başvuru ve tescil süreçleri ivme kazanarak coğrafi işaretli yerel dokuma sayısı 40'a yükselmiştir (<https://ci.turkpatent.gov.tr/> Erişim Tarihi: 06.06.2024).

Türkiye Dokuma Atlası projesi kapsamında Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde düzenlenen lansman serginin ardından projenin paydaşı ve sponsoru İTHİB'in (İstanbul Tekstil Hammaddeleri İhracatçılar Birliği) in öncölünde ölkemizin önde gelen moda tasarımcıları tarafından proje kapsamında geleneksel el dokumalarımızla çağdaş tasarım anlayışının buluşmasıyla "Gelenekten Geleceğe Çağdaş Dokumalarımız" adlı özel bir kıyafet koleksiyonu hazırlanmıştır. Koleksiyon Türkiye Dokuma Atlası Sahnesi adlı özel programla İstanbul'da tanıtılmıştır. Koleksiyon, ölkemizdeki yabancı misyon şeflerinin ve büyükelçi eşlerinin de bulunduğu seçkin davetlilere sunulmuştur. Böylelikle projenin uluslararası alanda tanıtımı sağlanarak kültürel diplomasiye katkı sunması sağlanmıştır.

**"Türkiye Dokuma Atlası"** projesinin ileriye dönük vizyonunda; yepyeni ve inovatif bir yaklaşımla öлке çapında hayata geçirilen bu çalışmaların devamında yerel üretimin sürdürölabilirliğini arttırmak ve dokumalarımızın markalaşmasını

sağlamak hedefiyle yurt içinde ve yurt dışında disiplinler arası çalışmaların, akademik ve kültürel etkinliklerin sürdürülmesi planlanmıştır.

#### **4. VAKA İNCELEMESİ: TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN KURULUŞUNUN 100.YILINDA HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN YURT DIŞINDA DÜZENLENEN SERGİLER**

##### **4.1 “Türkiye Dokuma Atlası” Sergisi- ABD- New York Türkevi Sergisi**

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. Kuruluş Yılı etkinlikleri kapsamında “Türkiye Yüzyılı” vizyonu ile New York Türkevi’nde 19 Eylül 2023 tarihinde MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBOGM) tarafından Olgunlaşma Enstitülerinin katkılarıyla Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü koordinasyonuyla düzenlenen “Türkiye Dokuma Atlası” sergisi, Türkiye'nin zengin dokuma kültürü mirasını dünyaya tanıtmak yanında, ülkemizdeki Olgunlaşma Enstitülerinin müzelerinde bulunan tarihî değere sahip tekstil ürünlerini de içermektedir. Cumhurbaşkanımızın eşi Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin ev sahipliğinde düzenlenen sergiyi, dünya liderlerinin eşleri ziyaret ederek Türk kültürünü yakından tanıma fırsatı bulmuş ve yerel dokumalarımız hakkında bilgi almışlardır. Dünya liderlerinin eşleriyle yaptığı görüşmelerde Anadolu'nun kültürel mirasına vurgu yapan Emine Erdoğan Hanımefendi'nin öncülüğünde “Türkiye Dokuma Atlası” New York Türkevi sergisi, Anadolu'nun yaşam kültürünü ve yerel dokumalarını dünyaya tanıtan özel bir kültürel diplomasi etkinliği olmuştur.



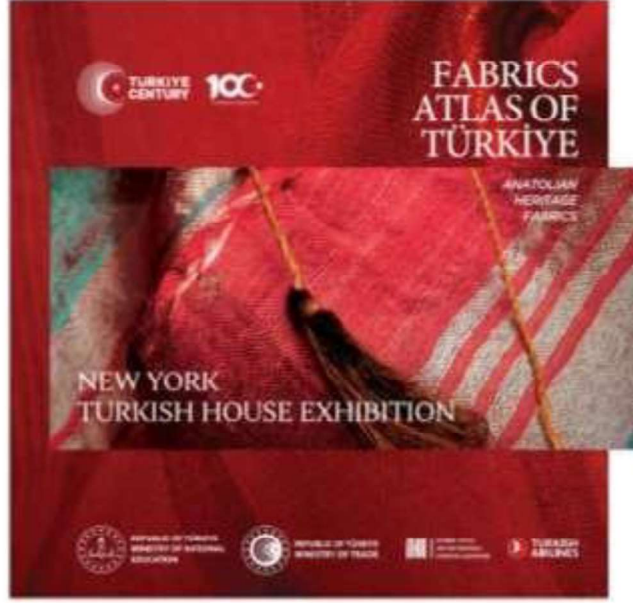
Resim 41. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi sergisinden görüntüler

Kaynak: <https://www.haberchannel.com/emine-erdogan-new-yorkta-turkiye-dokuma-atlasi-programina-katildi> Erişim Tarihi: 04.04.2024

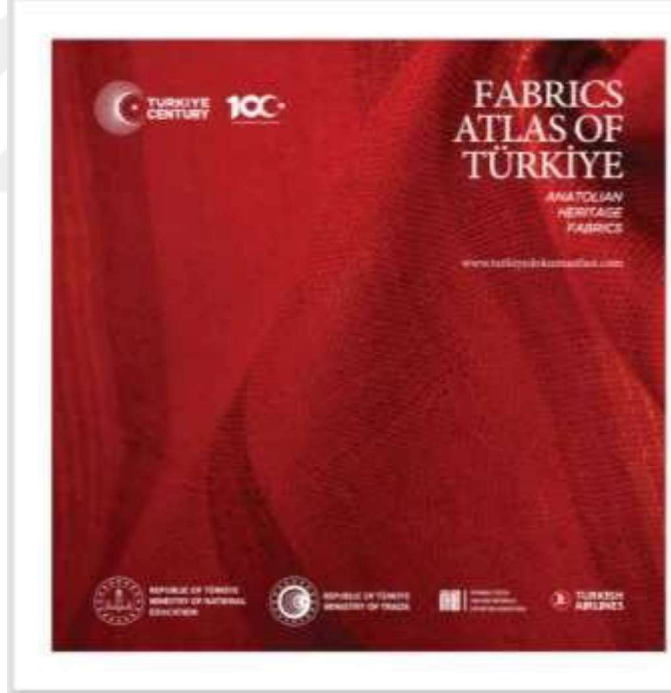
### **ABD New York Sergisinde Bulunan Yerel Dokumalar**

Türkiye Dokuma Atlası New York sergisinde sergilenen Anadolu'nun yerel dokumaları; Buldan Hoşgör Dokuma- Denizli, Bürümcük Dokuma, Çarşıbaşı Keşani- Trabzon, Ehram Dokuma - Erzurum, Fethiye Üzümlü Dastar -Muğla Gılamık Dokuma – Antalya, Gürün Şalı- Sivas, İbecik Bezi- Burdur, İpekli Dokuma -Hatay, Karacakılavuz – Tekirdağ, Keyfiye Dokuma – İzmir, Kutnu Dokuma – Gaziantep, Maraş Aba Dokuma -Kahramanmaraş, Sof Dokuma – Ankara, Şal Şepik Dokuma- Siirt, Şile Bezi Dokuma- İstanbul, Tamzara Bezi Dokuma- Giresun , Saray Dokumaları; Ağabani/Abani , Çatma, Kadife, Tepebaşı dokumalarıdır.

New York Türkevi Sergisi'nde yer alan dokumalar, sergiye özel olarak hazırlanan İngilizce katalogda tanıtılmıştır.

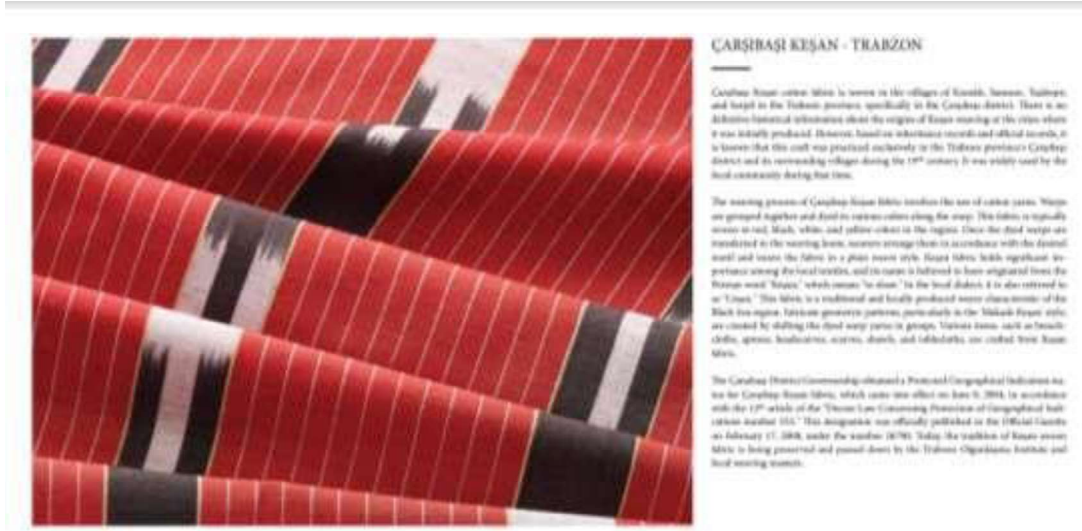


Resim 42. Türkiye Dokuma Atlası New York Türkevi Sergisi Kataloğu,  
İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi



Resim 43. Türkiye Dokuma Atlası New York Türk Evi Sergisi Kataloğu,  
İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi





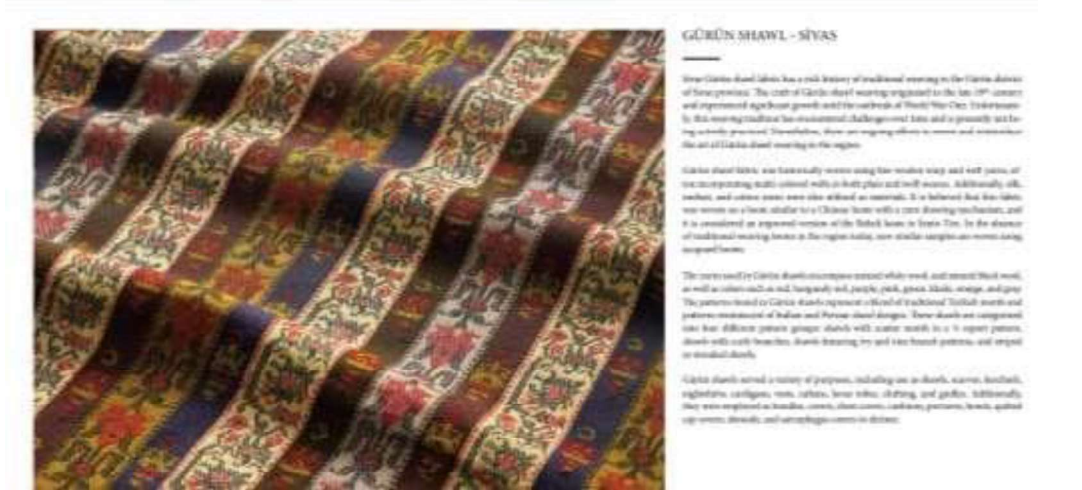
ÇARŞBAŞI KEŞAN - TRABZON

Çarşbaşı Keşan shawl fabric is woven in the villages of Keşan, Trabzon, Samsun, and Iğdır in the Trabzon province, especially in the Çarşbaşı district. There is no definitive historical information about the origin of Keşan weaving, but it is known that this craft was practiced exclusively in the Trabzon province Çarşbaşı district and its surrounding villages during the 19<sup>th</sup> century. It was widely used by the local community during that time.

The weaving process of Çarşbaşı Keşan fabric involves the use of cotton yarns. Yarns are prepared together and dyed in various colors during the warp. The fabric is typically woven in red, black, white, and yellow colors in the region. Once the shed warp is transferred to the weaving loom, weavers arrange them in accordance with the desired motif and weave the fabric in a plain weave style. Keşan fabric holds significant importance among the local tribes, and its origin is believed to have originated from the Persian word "Kashan", which means "to clean" in the local dialect. It is also referred to as "Kashan". This fabric is a traditional and locally produced woven fabric made of the black lion region. Various geometric patterns, especially in the black and red colors, are created by dyeing the shed warp yarns in groups. Various items, such as headscarves, aprons, headscarves, scarves, shawls, and tablecloths, are crafted from Keşan fabric.

The Çarşbaşı District Community obtained a Protected Geographical Indication for the Çarşbaşı Keşan fabric, which came into effect on June 9, 2004. In accordance with the 19<sup>th</sup> article of the "Law on the Protection of Geographical Indications" (No. 5247), this designation was officially published in the Official Gazette on February 17, 2004, under the number (2004) 2049. The tradition of Keşan shawl fabric is being preserved and passed down by the Trabzon Çarşbaşı tribes and local weaving women.

Resim 46. Türkiye Dokuma Atlası New York Türk Evi Sergi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi



GÜRÜN SHAWL - SİVAS

Gürün shawl fabric has a rich history of traditional weaving in the Gürün district of Sivas province. The craft of Gürün shawl weaving originated in the late 19<sup>th</sup> century and experienced significant growth and development in the early 20<sup>th</sup> century. Due to the changing traditional socio-economic conditions over time and a generally declining textile production, however, there are ongoing efforts to revive and sustain the art of Gürün shawl weaving in the region.

Gürün shawl fabric is traditionally woven using the weaver's warp and weft yarns, of varying lengths, multi-colored with a flat plain and weft weave. Additionally, silk, woolen, and cotton yarns were also utilized as materials. It is believed that this fabric was woven as a tribute to the Çarşbaşı tribe with a cross-knitting technique, and it is considered an important element of the fabric heritage in Sivas. Due to the absence of traditional weaving looms in the region today, new shawl samples are woven using imported looms.

The colors used in Gürün shawls encompass natural white wool, and natural black wool, as well as colors such as red, burgundy, red, purple, pink, green, yellow, orange, and grey. The patterns used in Gürün shawls represent a blend of traditional Turkish motifs and patterns reminiscent of Indian and Persian shawl designs. These shawls are categorized into four distinct groups: geometric shawls with water motifs in a 1/2 square pattern, shawls with earth flowers, shawl-bearing (reel and line) based patterns, and simple or minimal shawls.

Gürün shawls served a variety of purposes, including use as shawls, aprons, headscarves, tablecloths, vests, caplets, lower tablecloths, and gowns. Additionally, they were employed as headscarves, covers, shawl covers, cardigans, gowns, towels, quilted cap covers, shawls, and shawl-like covers in different ways.

Resim 47. Türkiye Dokuma Atlası New York Türk Evi Sergi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

## 4.2 Türkiye Dokuma Atlası Sergi ve Defilesi, Türkmenistan Türkiye Kültür Günleri -Aşkabat

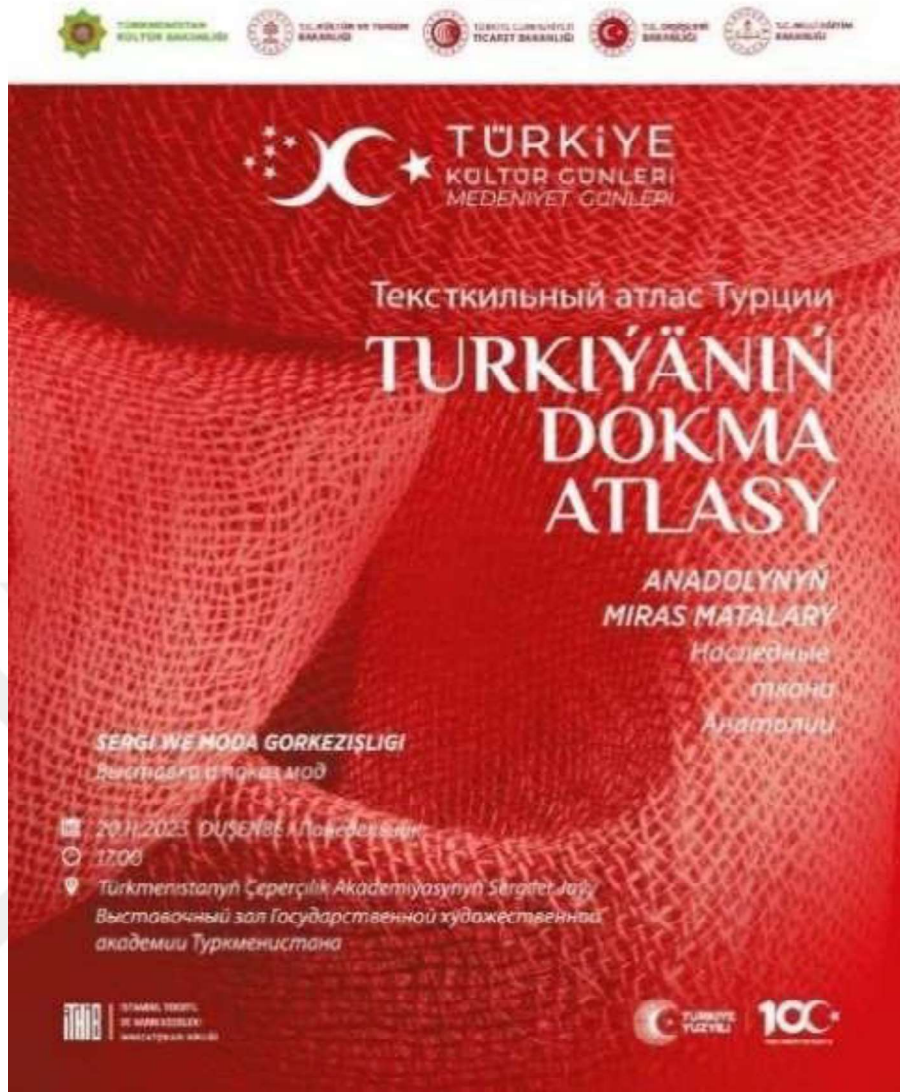
T.C. Dışişleri Bakanlığı Türkiye'nin tanıtımı amacıyla, resmi ve özel kurumların yanı sıra, sivil toplum ile iş birliği hâlinde, yurtdışında düzenlenen birçok etkinliğe katkıda bulunmaktadır.

İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü kültürel mirasımızı dünyaya tanıtmak misyonu doğrultusunda T.C. Dışişleri Bakanlığı tarafından organize edilen kültür etkinliklerine katkı sunmaktadır. T.C. Dış İşleri Bakanlığı

Türkmenistan Büyükelçiliği tarafından 18-20 Kasım 2023 tarihlerinde düzenlenen "Türkiye Kültür Günleri" programı kapsamında İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü koordinasyonuyla yürütülen "Türkiye Dokuma Atlası" projesinin ikinci yurt dışı etkinliği, 18-20 Kasım 2023 tarihleri arasında Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta gerçekleşti. Aşkabat'ta bulunan Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde "Türkiye Dokuma Atlası Projesi Sergi ve Defilesi" düzenlendi. Program, Türkmenistan başta olmak üzere Türk dünyası ve dünyadan diplomat ve büyükelçilerin yanı sıra kültür ve sanat camiasından katılımcılar tarafından da büyük ilgiyle karşılandı. Programın açılışında proje tanıtım filminin izlenmesinin ardından "Türkiye Dokuma Atlası" projesini ve projenin hedeflerini açıklayan açılış konuşmaları yapıldı. Enstitünün Tasarım bölümü ve ülkemizin önde gelen moda tasarımcıları tarafından proje kapsamında hazırlanan ve yurt dışında ilk kez tanıtılan "**Geçmişten Geleceğe; Anadolu Dokumaları ile Çağdaş Tasarımlar**" koleksiyonunda yer alan kıyafetler, ziyaretçiler tarafından beğeni ile izlendi.



Resim 48. Türkiye Dokuma Atlası Projesi, Türkmenistan Aşkabat Sergi ve Defilesi İngilizce Afişi, Enstitü Arşivi



Resim 49. Türkiye Dokuma Atlası Projesi, Türkmenistan Aşgabat Sergi ve Defilesi Türkçe ve Türkmençe Afişi, Enstitü Arşivi



Resim 50. Türkmenistan Türkiye Dokuma Atlası Defilesi sahnesi

Aşkabat Devlet Güzel Sanatlar Akademisi sergi salonunda düzenlenen sergide; MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı Olgunlaşma Enstitüleri ve Halk Eğitimi Merkezlerinin katkılarıyla oluşturulan “Türkiye Dokuma Atlası” projesi envanterinde yer alan ve defile koleksiyonundaki kıyafetlerde kullanılan; Ankara Sofu, Erzurum Eham dokuma, Trabzon Çarşıbaşı Keşanı, Hatay İpekli dokuması, Gaziantep Kutnu dokuma, Muğla Üzümlü Dastarı, Tekirdağ Karacakılavuz dokuma, Tokat Alaca dokuma, Sinop Boyabat Çemberi, İstanbul Şile Bezi dokuma, Denizli Buldan Hoşgör dokuma, Burdur İbecik bezi, İzmir Keyfiye dokuma, Siirt Şal Şepik dokuma gibi dokumalar, sergiye özel dokumacılıkta kullanılan hammaddelerle hazırlanan bir enstelasyon eşliğinde sergilendi. Enstitünün Dokuma ve El Sanatları Atölyelerinde Reyhan Çelik küratörlüğünde hazırlanan "Dokumanın Kalbi" adlı enstelasyonda; dokumaların hammaddesi olan pamuk, yün, kendir ve ipek gibi doğal elyaflar, kırmızı kök boyalı yün iplerle ve ipek kozalarıyla özel bir kompozisyonda buluşturuldu.

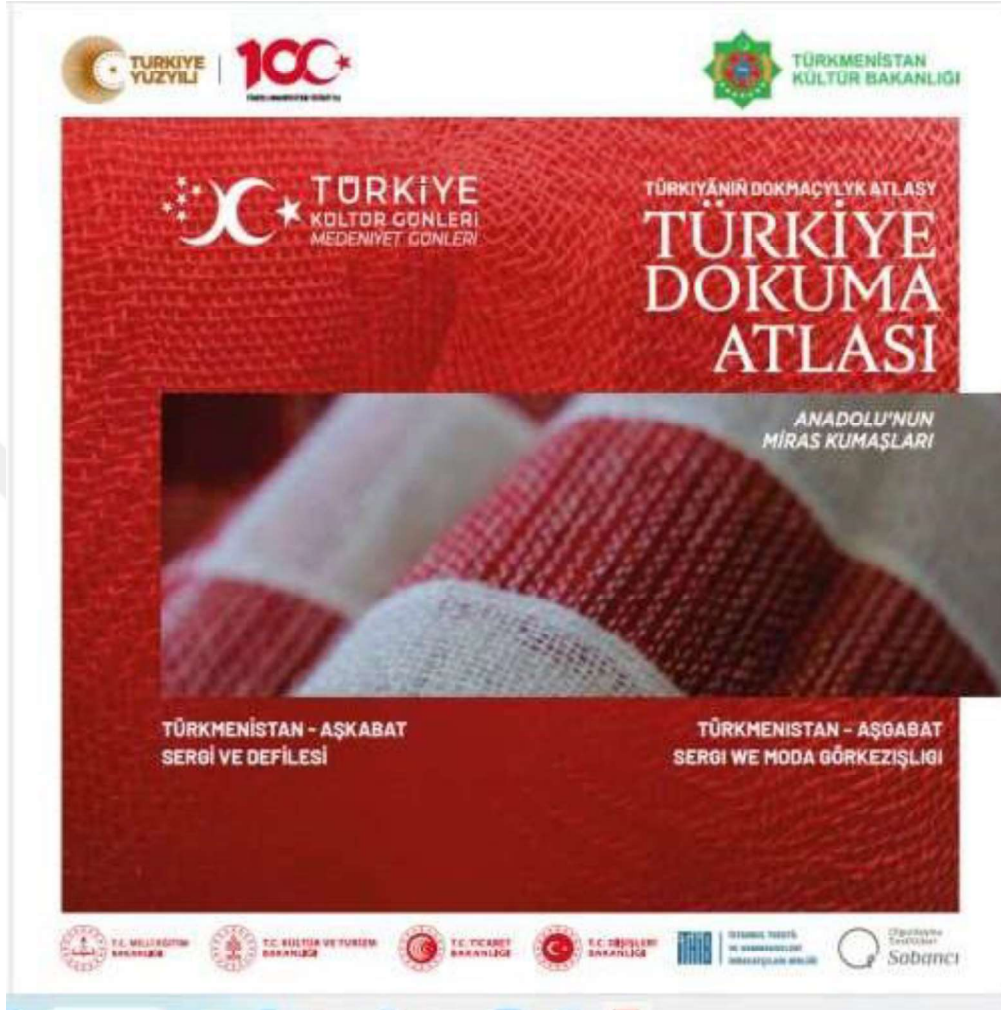


Resim 51. “Dokumanın Kalbi” adlı enstelasyon, Enstitü Arşivi

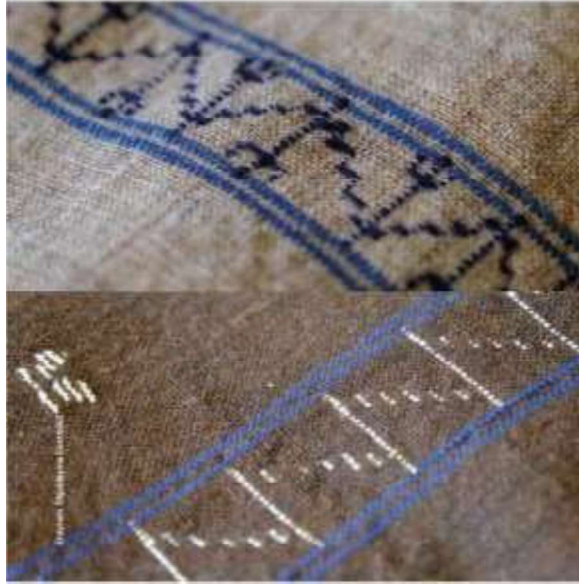


Resim 52. “Dokumanın Kalbi” adlı enstelasyon, Enstitü Arşivi

Sergi ve defile programı kapsamında hazırlanan Türkiye Dokuma Atlası projesinin, sergilenen dokumaların ve defile koleksiyonunun tanıtıldığı Türkçe, Türkmençe ve Rusça katalog ziyaretçilere sunuldu.



Resim 53. Türkiye Dokuma Atlası Türkmenistan Sergisi Kataloğu,  
İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi



Resim 54. Türkiye Dokuma Atlası Türkmenistan Sergisi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi



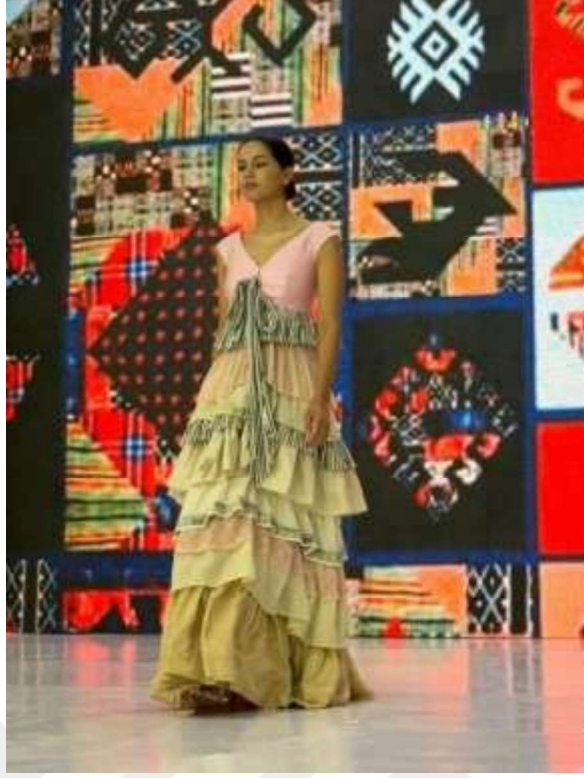
Resim 55. Türkiye Dokuma Atlası Türkmenistan Sergisi Kataloğundan görüntü, İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Arşivi

Türkmenistan Türkiye Dokuma Atlası Sergi ve Defilesi, ülkemizin kültürel diplomasisi açısından olumlu sonuçları olan bir kültürel etkinlik olmuştur. Türkiye'nin Türkmenistan Büyükelçiliği'nin davetlisi olarak programa katılan dünyanın farklı ülkelerinin Türkmenistan büyükelçileri ve eşleri, Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere moda ve kültür dünyasından seçkin davetliler tarafından ilgi ve beğeniyle karşılanan sergi ve defile sonrasında olumlu yorumlarla Türkiye Dokuma Atlası Sergi ve defilesi yeni iş birlikleri ve sergi davetleri almıştır.

Dünyanın farklı ülkelerinde sergilenmesi planlanan Türkiye Dokuma Atlası projesinin yurt dışı faaliyetleri bu kapsamda devam etmektedir.



Resim 56. "Geçmişten Geleceğe; Anadolu Dokumaları ile Çağdaş Tasarımlar"  
Koleksiyonu defilesinden görüntü, Enstitü Arşivi



Resim 57. "Geçmişten Geleceğe; Anadolu Dokumaları ile Çağdaş Tasarımlar"  
Koleksiyonu defilesinden görüntü, Enstitü Arşivi



Resim 58. "Geçmişten Geleceğe; Anadolu Dokumaları ile Çağdaş Tasarımlar"  
Koleksiyonu defilesinden görüntü, Enstitü Arşivi

### 4.3 Türkiye’den Macaristan’a Motiflerin Dili Sergisi -Budapeşte

Ülkeler arasındaki siyasi, diplomatik ve kültürel ilişkilerin başlangıcına dayalı olarak kutlanan yıl dönümlerindeki karşılıklı etkinlikler, kültürel diplomasi açısından önem taşımaktadır. T.C. Dışişleri Bakanlığı Türkiye’nin geniş kapsamlı tanıtımı amacıyla, resmi ve özel kurumların yanı sıra, sivil toplum ile iş birliği halinde, yurtdışında düzenlenen birçok etkinliğe katkıda bulunmaktadır. Dışişleri Bakanlığı’nın raporlarında yer alan kutlamalardan bazıları;

T.C. Dışişleri Bakanlığının resmi sitesinde (<https://www.mfa.gov.tr/onceki-yillarda-duzenlenen-etkinlikler.tr.mfa> Erişim Tarihi: 15.05.2024 ) yer alan bilgilere göre bu kapsamda geçmiş yıllarda yapılan etkinliklerden bazıları şu şekildedir; Avustralya Başbakanı Julia Gillard’ın 2012 yılında Türkiye’ye yaptığı resmi ziyaret sırasında yayımlanan Ortak Bildirge ile Çanakkale Kara Savaşlarının 100. yılı vesilesiyle 2015 yılının “Avustralya’da Türkiye Yılı” ve “Türkiye’de Avustralya Yılı” ilan edilerek, karşılıklı “Kültür Yılı” olarak kutlanmıştır. Türkiye ile Polonya arasındaki diplomatik ilişkilerinin 600. Yıldönümü, 2014 yılında her iki ülkede kutlanmıştır. Türkiye-Hollanda diplomatik ilişkilerinin tesisinin 400. Yıldönümü kutlanmıştır. 2017 yılında, Kenya ve Malta ile diplomatik ilişkilerinin tesisinin 50. yıldönümü; Güney Kore ile 60. yıldönümü; Pakistan ve Ürdün ile 70. yıldönümü kutlanmıştır. Diğer ülkelerle diplomatik ilişkilerin tesisinin yıldönümleri vesilesiyle gerçekleştirilen karşılıklı kültürel faaliyetler, ikili ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlamakta ve ülkemizin tanıtımına yardımcı olmaktadır. Kutlamalar çerçevesinde her iki ülkede çeşitli kültürel faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

1923 yılında imzalanan Türk-Macar Dostluk Anlaşması’nın 100.yıl dönümünde ilan edilen **2024 Türk- Macar Kültür Yılı** kapsamında Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen “**Türkiye’den Macaristan’a Motiflerin Dili Sergisi**” nde Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü ve Macaristan Kültürel Miras Derneği, Türk ve Macar kültürlerine ait el sanatlarının ve motiflerin, ortak kültür köklerimizi ve dostluğumuzu vurgulayarak bir arada sergilendiği özel bir sergi hazırlandı. İki ülke arasındaki köklü tarihe vurgu yapan sergide ortak tarihi kökler öne çıkarıldı.



Resim 59. 2024 Türk -Macar Dostluk Yılına özel tasarlanan logo.

**2024 Türk- Macar Kültür Yılı**nın kutlamaları kapsamında bu yılı simgeleyen özel logo tasarlandı. Motiflerin güçlü ve etkin temsilinin güzel bir örneği olarak ortak tarihî köklerimize ve dostluğumuza atıfla Macar geleneksel kültüründe yer alan çiçeklerin, Selçuklu mimarisinde kullanılan geometrik desenlerle buluşmasından oluşan tasarımıyla serginin teması açısından çok anlamlı bir tasarımdır.

Kültürel miras, yazılı ve sözlü eserler yanında yanış, örge olarak da adlandırılan motif, sembol ve damgalarla da yaşatılarak geleceğe aktarılan değerler bütünüdür. Toplumsal hafızada yaşayan kültürel sembol ve motifler, inançların, hikâyelerin ve çeşitli ritüellerin ifadesidir. Orta Asya'dan Anadolu'ya göçlerle zenginleşen kültürümüzde, göçebe yaşam tarzının da etkisi ile dokumacılık zanaatı yüksek bir sanat hâline gelmiştir. Atalarımız, halı ve kilimler başta olmak üzere hayatın her alanında kullanılan dokuma ve örtülerde, kaynağını tabiattan alan binlerce yanış/ motifi uyum hâlinde kullanmışlardır. Bu yüksek kültürün ürünü olan motifler ve desenler, sahip oldukları sembolik değerle özel bir dil oluşturarak kullanan kişinin toplumsal konumunu, inançlarını, istek ve arzularını, aşk, sevinç, mutluluk, üzüntü gibi duygularını ifade etmiştir.

İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsünün kültürel mirasımızı yaşatmak ve geleceğe taşımak misyonuyla hayata geçirdiği "Motiflerin Dili" projesi ile; kökleri binlerce yıl öncesine dayanan Türk halk motiflerini, yeni yorumlarla ve tasarımlarla buluşturarak günümüze aktarmak amaçlanmıştır. Proje kapsamında Anadolu'nun zengin motif geleneğini yansıtan Türk köylü

çoraplarından ilhamla tasarlanan otantik kıyafetlerden seçilen örnekler, sergide yer almaktadır.

“Türkiye’den Macaristan’a Motiflerin Dili” sergisinin şiiresel manifestosunda motiflerin Orta Asya Türk kültüründen itibaren kültürümüzdeki derin anlamı işlenmiştir. Türklerin yaşadığı coğrafyaların ve kurdukları devletlerin değişmesiyle yaşanan kültürel değişimler ve motiflerin kültürün taşıyıcı rolü vurgulanmaktadır. Manifesto metninde Türk dilinin ve kültürünün oluşmasını kelimeleriyle adeta motif motif işleyen şair ve yazarların, manevi önderlerin eserlerine atıf yapılmaktadır.

## **MOTİFLERİN DİLİ**

Motiflerin dili,  
Türklüğün tarihe tanıklığı,  
Tamgaların, bezeglerin, yarışların dilidir.  
Pazırık’tan zamana koşan atların yelelerinde,  
Ötüken ilinde, Tanrı Dağları’nda  
Bilge Kağan’dan Kül Tigin’e  
Ataların mirası yazıtların, bitiglerin  
Oğuz boylarının sırlı dilidir.

Motiflerin dili,  
Türklüğün ana yurdundan,  
Destanlar, türküler, deyişler taşıyan obalarla  
Seslerin, sözlerin, ağıtların boyadığı,  
Al bayrağın, al duvağın tellerinden  
Çağlayanlar misali Anadolu’ya akan  
Kırmızı, yeşil, turkuaz, mor...  
Sonsuz renklerin dilidir.

Motiflerin dili;  
Türk illerinin töresinden,  
Dedem Korkut’un, Karacaoğlan’ın, Köroğlu’nun  
Yesevî dervişleri; Yunus Emre’nin, Hacı Bektaş’ın

Budin'in manevi gözcüsü Gül Baba'nın  
İlâhî muhabbet pınarından beslenen  
Çağlar aşan gönül dilidir.

Motiflerin dili,  
Sarayların revaklı avlularında,  
Şah Kulu'nun, Kara Memi'nin tilmizi  
Nakkaşların, müzehhiplerin avuçlarından  
Dünyanın Hasbahçesi Payı-tahtta  
Mushaflara, kaftanlara, mihraplara yayılan  
Lâlelerin, güllerin, sümbüllerin, nergislerin,  
Karanfillerin yeşeren dilidir.

Motiflerin dili,  
Aşk şehri Aşkabat'ın,  
Belh'in Buhara'nın, Semerkant'ın  
Dünyanın gözbebeği İstanbul'un  
Hz. Mevlânâ'nın makamı Konya'nın,  
Osmanlı çınarının kök saldığı Bursa'nın  
Tuna boylarının, Peşte'nin, Budin'in Belgrad'ın  
Türkmen diyarı Kerkük'ün, Musul'un  
Yaşayan ortak dilidir.

Motiflerin dili,  
Anadolu kadının hayata saçtığı  
Buğday başağında filizlenen bereketin,  
Dalları yıldızlara uzanan Hayat ağacının,  
Doğumun, yaşamın, ölümün tanığı,  
Hayatımızın her anını saran  
Duyguların gizli dilidir.

**Reyhan ÇELİK**

Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

**“Türkiye’den Macaristan’a Motiflerin Dili”** sergisinde Enstitünün atölyelerinde hazırlanan koleksiyonlardan seçilen eserler; “Klasik Sanat Motifleri” ve “Anadolu Halk Motifleri” başlıklarıyla sunuldu. Serginin “Klasik Sanat Motifleri” bölümünde; asırlar boyunca Osmanlı Sarayı’nda Ehl-i Hiref teşkilatına bağlı nakkaşların ellerinde şekillenerek Kur’an-ı Kerim’ler başta olmak üzere kumaşlardan mihrapların çinilerine medeniyetimize yayılmış olan; bitkisel motifler; gül, lâle, karanfil, sümbül, hatâyî, penç, goncagül, servi, bulut ve Rûmî üslubu motiflerin yer aldığı eserler sergilendi.

Enstitüde, Osmanlı Sarayı’nın nakkaşhane geleneğinden ilhamla kurulmuş olan Desen Tasarım Atölyesinde görev yapan sanatkârların geleneğe atıf yapan yeni yorumlarından oluşan tezhip ve minyatür eserleri bu bölümde sergilendi. Tasavvufî gelenekte vahdetin sembolü olan lâlenin yorumlanmasıyla hazırlanan “Arûs” adlı eser, Klasik desenlerin merkezinde yer alan “**Gül**” adlı eser, Dinî - Tasavvufî edebiyatta Hz. Peygamberin remzi olan güle atıf yapmaktadır. Eser, aynı zamanda Türkiye ile Macaristan arasındaki yüzlerce yıllık dostluğun ve tarihsel bağın sembolü olan Gül Baba’nın manevi şahsiyetini ve Hz. Peygamberimize olan bağlılığını da simgelemektedir. Türk- Macar dostluğunun simgesi olan Gül Baba’nın 1541’deki vefatından sonra 1543-1548 yıllarında sonradan Gülbaba Bayırı adı verilen mevkide yaptırılan ve asırlar boyunca ayakta kalarak ziyaret edilen türbesi, sergiye özel hazırlanan bir “Gül Baba Türbesi” adlı minyatür çalışması ile yorumlandı. Bu bölümde sergilenen diğer eserlerde Klasik sanatlarımızın zengin motif ve desenlerinin özel dünyası, minimalist bir anlayışla yansıtılmaya çalışıldı.



Resim 60. Emine Geçtan, “Kalemişi Klasik Desen Uygulama”, Emine Geçtan Arşivi



Resim 61. Emine Geçtan “Gül” adlı eser, Emine Geçtan Arşivi

Serginin Anadolu Halk Motifleri bölümünde; asırlar boyunca halı, kilim ve dokumalarda yaşatılan zengin Anadolu halk motiflerinin kullanıldığı ve değişen yaşam koşullarıyla unutulmaya yüz tutan çorap desenlerinden ilhamla Enstitümüzde hazırlanan otantik kıyafet koleksiyonundan örnekler yer almıştır. Anadolu'nun her bölgesinden kadınlarımızın el emeği göz nuru ile geleneksel yöntemlerle ördüğü Anadolu çoraplarımızın desenlerinden esinlenilerek hazırlanan “Tılsımlı Yıldız” adlı enstelasyonla Halk kültürümüzün zengin motifleri yansıtılmıştır.



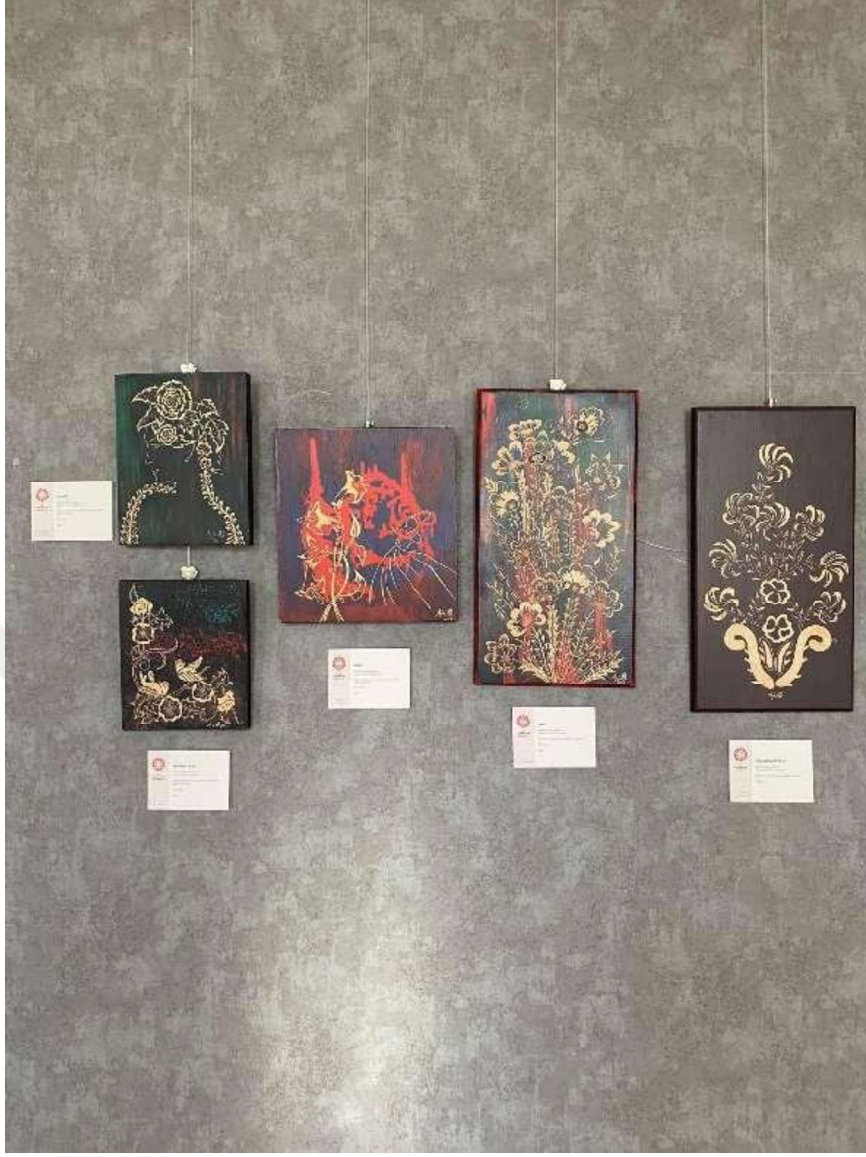
Resim 62. Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü Motiflerin Dili Koleksiyonundan Anadolu çorapları kullanılarak hazırlanan “Tılsımlı Yıldız” adlı çalışma, Enstitü Arşivi



Resim 63. Enstitünün Çini ve Seramik Atölyesinde Anadolu motiflerinin seramik üzerinde uygulaması, Enstitü Arşivi



Resim 64. Macaristan Kültürel Miras Derneği'nin sergi afişi, Enstitü Arşivi.



Resim 65. Sergide yer alan Ayla Atış Bayraktar'a ait eserler, Enstitü Arşivi

## 5. SONUÇ

Köklü bir diplomasi geleneğine sahip olan Türkiye, 21.yüzyılda klasik diplomasi geleneğinin paralelinde uluslararası arenada kamu diplomasisi unsurlarını aktif olarak kullanma stratejileri geliştirmektedir. Ülkemizin kültürel diplomasi alanında sahip olduğu potansiyeli değerlendirebilmesi için bu stratejileri, dijital çağın gerekleri doğrultusunda geliştirmesi önem taşımaktadır. Kamu diplomasisinin önemli bir kolunu oluşturan kültürel diplomasi; 21.yüzyılda devlet adına T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C. Dışişleri Bakanlığı, TİKA, Yurt Dışı Akraba Topluluklar YTB yanı sıra Yunus Emre Vakfı, Maarif Vakfı, İstanbul Kültür Sanat Vakfı gibi vakıflar aracılığıyla etkin şekilde yürütülmektedir.

Kültür ve sanatın halkları yakınlaştırma yönündeki potansiyelinin etkin kullanılması amacıyla 21.yüzyılda T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve T.C. Dışişleri Bakanlığı tarafından dünyanın farklı kıtalarında yer alan ülkelerde; Anadolu uygarlıkları, Türk kültürü ve Osmanlı medeniyetini tanıtan yoğun katılımlı ve büyük ölçekli sergiler düzenlenmiştir. Yukarıdaki çalışmada belirtilen araştırmaların sonucuna göre; bu sergilerin ülkeler arasındaki olumlu etkisinin politik ilişkilere ve turizme olumlu yansıdığı düşünülmektedir. Tarihsel anlamda yakın ilişkilerimizin olduğu Japonya'nın ülkemizle artan turizm potansiyeli, sergilerle sağlanan bu olumlu gelişmeye örnek gösterilebilir.

Dünyanın ekonomik yönden gelişmiş yirmi ülkesi arasında yer alması, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin etkinleşmesinde rol oynamıştır. Devlet tarafından koordine edilen Yurt Dışı Akraba Toplulukları, TİKA özellikle Balkanlar ve Orta Asya'da yürütülen faaliyetler, kültürel diplomasi açısından büyük öneme sahiptir. Yunus Emre Enstitüsü Türk dilinin ve kültürünün dünyaya tanıtılması paralelinde gastrodiplomasi, bilim diplomasisi, sanat diplomasisi gibi alanlarda önemli faaliyetler yürütmektedir. İKSV gerek ülkemizdeki uluslararası organizasyonlarla gerekse Venedik Bienali gibi yurt dışı organizasyonlarıyla ülkemizin kültürel diplomasinin önemli aktörlerinden biri olarak Türk çağdaş sanatını dünyaya tanıttığı düşünülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan Olgunlaşma Enstitüleri, "Kültürel mirası koruyarak geleceğe taşımak" misyonuyla sürdürdüğü uluslararası kültür faaliyetleriyle ve ulusal projeleriyle kültürel diplomasiye katkı sağlayan kurumlardandır. Cumhurbaşkanımızın eşi Sayın Emine

Erdoğan Hanımefendi himayesinde yürütölen Türkiye Dokuma Atlası projesinin uluslararası alandaki sergi ve defileri kültürel diplomasiye önemli katkılar sağlamıştır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütölen ve özel sektör tarafından desteklenen Anadolu'nun tarihsel zenginliğini öne çıkarmaya yönelik "Tarihin Sıfır Noktası Göbeklitepe" ve "Taş Tepeler" benzeri tanıtımlar, her yıl artan kültür turizmi potansiyeli ile kültürel diplomasinin geleceği açısından büyük öneme sahiptir. Kamu ve özel sektör arasındaki iş birliklerinin geleceğe yönelik artmasıyla Türk kültür diplomasisinin güçlü potansiyeli ve tecrübesiyle önümüzdeki süreçte dünyada daha etkin bir konuma erişebileceği düşünölmektedir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yurt dışı tanıtımına yönelik düzenleyeceği sergileri, istatistiksel olarak değerlendirmesi ve yeni sergileri dijital çağın imkanlarıyla buluşturması geleceğe yönelik planlamalar açısından önem arz etmektedir.

## 6. KAYNAKLAR

1. Abdurrahmanlı, Elvin ve Bağış, Egemen. “Diplomasi Tanımı ve Uluslararası Konjonktürde Mevcut Olan Diplomasi Türleri.” *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 3.1 (2021): 140-160.
2. Atasoy, Nurhan. “Sakıp Sabancı Müzesi Osmanlı Sanatı Seminerleri Ders Notları.” 2018, İstanbul.
3. Ateş, Şeref., Köktürk Şaban. ve Barut, Melih, ed. *Kültürel Diplomaside Sınırların Dışında Düşünmek*. İstanbul: Yunus Emre Enstitüsü Kültürel Diplomasi Akademisi Yayınları, 2016.
4. Atmaca, Efnan. “Türkiye’nin Venedik Tarihçesi” *Radikal Gazetesi*, 2007, <http://www.radikal.com.tr/kultur/turkiyenin-venedik-tarihcesi-816704/>.  
[Erişim Tarihi: 6.10.2021.](#)
5. Barlas Bozkuş, Şeyda. "Kültür Diplomasinin Sınırları: Türk Kültürü ve Sanatının Uluslararası Platformlarda Tanıtımı (1980-2010)." Boğaziçi Üniversitesi, 2012, Doktora tezi.
6. Bekar, Nurgül. “Kültürel Diplomasi Açısından Batı Balkanlarda Türkiye ve Almanya (2000-2015).” *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8.3 (2019): 3064-3084.
7. Ece, Özlem. “İKSV Kültürel Diplomasi Politika Metni” 2013. <https://www.iksv.org/i/assets/iksv/documents/IKSV-PolitikaMetni-KulturelDiplomasi2.pdf> Erişim Tarihi: 6.10.2021.
8. Ekşi, Muharrem. “Türkiye’nin Kamu Diplomasisi Politikaları.” 2024, <https://www.cihannuma.org/dergilerimiz/cihannuma-dergi-4-sayi/turkiye%E2%80%99nin-kamu-diplomasisi-politikalari> Erişim tarihi: 12.01.2024
9. Eren, Erdem. “Sivil Toplumun Dış Politika İnşasındaki Rolü: Türk Kamu Diplomasisi Örneği.” *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi* 2.1 (2017): 36-49.
10. Akın, Mazlum. “Kız Teknik Eğitim-Öğretiminde Bir Örnek: Ankara Olgunlaşma Enstitüsü (1958-2002).” Ankara Üniversitesi, 2011, Doktora tezi.
11. Evcin, Erol. “Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Döneminde Turistik Tanıtım ve Propaganda Faaliyetleri.” *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 32.94 (2017): 95-160.

12. Güneş Gülal, Asiye Gün, ve Durakçay, Fulya Akgül. "Türkiye Cumhuriyeti'nin Yüzüncü Yılında Kamu Diplomasisi ve İletişim Stratejisi." *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 22.Cumhuriyet'in 100. Yılı (2023): 519-544.
13. Gürçayır, Selcan. "Resmî Eğitim Süreçlerinde Gelenek Aktarımı ve Kadın: Ankara ve Trabzon Olgunlaşma Enstitüsü Örneği." Ankara Üniversitesi, 2013, Doktora tezi.
14. Karabulut, Bilal. "Uluslararası İlişkilerde Yumuşak Güç Olgusu: Kamu Diplomasisi Örneği." *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi* 9.35 (2017): 333-340.
15. Karahan, Mehmet. "Bir Yumuşak Güç Unsuru Olarak Maarif Vakfının Türkiye'nin Uluslararası İlişkilerindeki Rolü." Aksaray Üniversitesi, 2022, Yüksek lisans tezi.
16. Kuban, Doğan. "Osmanlı'da Barok ve Rokoko Mimari Üsluplar." Sayı: 44, 2015, <https://www.sabahulkesi.com/2015/08/18/osmanli%C4%B1da-barok-ve-rokoko-mimari-%C3%BCsluplar-do%C4%9Fan-kuban/> Erişim Tarihi 11.06.2024.
17. Nye, Joseph S. *Yumuşak Güç*. Ankara: Elips Kitap, 2005.
18. Önsoy, Rıfat. "Osmanlı İmparatorluğu'nun Katıldığı İlk Uluslararası Sergiler ve Sergi-i Umumi-i Osmani (1863 İstanbul Sergisi)." *BELLETTEN* 47.185 (1983): 195-236.
19. Özkan, Abdullah. *21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkânları: TASAM Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 2015.
20. Özkan, Abdullah. "Ülke Markası İnşasında Kamu Diplomasisinin Rolü ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi İmkânları." *Avrupa Sosyal Bilimler Araştırma Konferansı Bildirisi*. 2013.
21. Özkavruk Adanır, Elvan, ve Himam Er, Fehmiye Dilek. "Tasarruf Yıllarında Moda ve Sümerbank." *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*. Cumhuriyet Özel Sayısı (2023): 1-13.
22. Özdöl Kutlu, Serap, ve Türksoy, Selcen Seda. "Kültür Turizminde Tarih Öncesi Arkeolojik Yerleşmeler Ve Göbeklitepe Örneği." *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.47 (2021): 303-315.

23. Purtaş, Fırat. “Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi.” *Gazi Akademik Bakış* 7.13 (2013): 1-14.
24. Tezcan, Hülya. *Kutsal Mekânlarda Kutsanmış Örtüler: Topkapı Sarayı’ndan Örneklerle Kâbe Örtüleri*. İstanbul: Masa Yayınları, 2017.
25. Tezcan, Mehmet. “İpek Yolu’nun İran Güzergâhı ve İpek Yolu Ticaretine İran Engelleme.” *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi* 3.1 (2014): 96-123.
26. Soydaş, Hakan. “Nicolas De Nicolay’ın Seyahatnamesinde Kanuni Devri Osmanlı İmparatorluğu.” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*.63 (2018): 267-288.
27. Varoğlu, Abdülkadir. “Kamu Diplomasisinde Kavramsal ve Kuramsal Süreç.” *Kamu Diplomasisi*. ed. Yalçınkaya, Ahmet ve Özgen, Yeşim. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, 2013. 1-29.
28. Yağmurlu, Aslı. “Kültürel Diplomasi: Kuram ve Pratikteki Çerçevesi.” *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi* 12.2 (2019): 1210-1238.
29. Yanardağoğlu, Eylem. “Uluslararası İletişim ve Kamu Diplomasisi: BBC Dünya Servisi Haber Merkezi Örneği.” *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*.38 (2014): 115-131.
30. Yazar, Faruk. “Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Türk Dizi Sektörünün Değerlendirilmesi.” *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4.3 (2020): 529-541.
31. Yılmaz, Sinan. *Üsküdar’ın Tarihi Okulları*. İstanbul: Üsküdar İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü Yayınları, 2022.
32. Williams, Haydn. *18. Yüzyılda Avrupa’da Türk Modası: Turquerie*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2015.

## İnternet Kaynakları

ABD’de Osmanlı Rüzgarı

<https://www.yenisafak.com/gundem/abdde-osmanli-ruzgri-606320> Erişim Tarihi:

09.06.2024

Beral Madra <https://www.beralmadra.net/> Erişim tarihi: 19.11.2021

Osmanlı’da Barok ve Rokoko Mimari Üsluplar

Covidoscope

<https://www.covidoscope.org> Erişim tarihi: 19.11.2021

Dünya Sergileri / Uluslararası Sergiler / Botanik Sergileri (EXPO)

<https://www.mfa.gov.tr/dunya-sergileri-expo.tr.mfa> Erişim tarihi: 2.06.2024

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Olgunlaşma Enstitüleri

<https://hbogm.meb.gov.tr/www/olgunlasma-enstituleri/icerik/1269> Erişim tarihi 2.06.2024

İstanbul Kültür Sanat Vakfı

<https://www.iksv.org/?ysclid=lx6dzkg3yg663535279> Erişim Tarihi: 08.06.2024

İstanbul Kültür Sanat Vakfı

<https://www.iksv.org.tr> Erişim tarihi: 19.11.2021

Kamu Diplomasisi- Prof. Dr.Abdullah Özkan

<https://www.abdullahozkan.com/kamu-diplomasisi/> Erişim Tarihi: 15.06.2024

Kültür Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

<https://kvmgm.ktb.gov.tr> Erişim tarihi: 19.11.2021

Olgunlaşma Enstitüleri, Geçmiş İle Gelecek Arasında Köprü Oluyor

[https://www.turkiyeegitim.com/olgunlasma-enstituleri-gecmis-ile-gelecek-  
arasinda-kopru-oluyor-130027h.htm](https://www.turkiyeegitim.com/olgunlasma-enstituleri-gecmis-ile-gelecek-arasinda-kopru-oluyor-130027h.htm)

Sabah Ülkesi [https://www.sabahulkesi.com/2015/08/18/osmanl%C4%B1da-  
barok-ve-rokoko-mimari-%C3%BCsluplar-do%C4%9Fan-kuban/](https://www.sabahulkesi.com/2015/08/18/osmanl%C4%B1da-barok-ve-rokoko-mimari-%C3%BCsluplar-do%C4%9Fan-kuban/) Erişim Tarihi:  
02.06.2024

Tarsus Gemisi Amerika'da, Atlas Tarih Dergisi 13 Haziran 2022  
<https://www.pressreader.com/turkey/atlastarih/20220613/283802857400411>

TRT Haber [https://www.trthaber.com/haber/egitim/yunus-emre-enstitusune-  
internet-oscari-onur-odulu-575093.html](https://www.trthaber.com/haber/egitim/yunus-emre-enstitusune-internet-oscari-onur-odulu-575093.html) Erişim tarihi: 19.11.2021

Türkiye Maarif Vakfı

([www.turkiyemaarif.org](http://www.turkiyemaarif.org) Erişim Tarihi: 11.06.2024 ).

Türkiye Patent Kurumu

<https://ci.turkpatent.gov.tr/tps://ci.turkpatent.gov.tr/> Erişim Tarihi: 06.06.2024

Yunus Emre Enstitüsüne internet oscarı onur ödülü

Yaygın Eğitim-Olgunlaşma Enstitüleri

<https://www.yayginegitim.net/olgunlasma-enstitusu/>

Yunus Emre Enstitüsü <https://www.yee.org.tr> Erişim tarihi: 19.11.2021